VITALISERING I BRATTØRVEITA

Trondheim - høst 2017

Rapport fra masterkursene
AAR 4825 - Bygningsdokumentasjon og -analyse
AAR 4551 - Bygningsvern og transformasjon

Institutt for arkitektur og teknologi
Fakultet for arkitektur og design

NTNU

Institutt for arkitektur og teknologi
Fakultet for arkitektur og design

NTNU

ISBN 978-82-7551-210-7

Bilde omslag: Julie Fosse

Redaksjon/Layout: Michelle Lilleby Johansson
Hanna Landfald Hanssen
Eirik Olsen

Bilder og illustrasjoner: Studentene

Trykk: NTNU Grafisk senter/ Skipnes Kommunikasjon AS

VITALISERING I BRATTØRVEITA

Brattørveita, Trondheim - høst 2017

Rapport fra masterkursene
AAR 4825 - Bygningsdokumentasjon og -analyse
AAR 4551 - Bygningsvern og transformasjon

Institutt for arkitektur og teknologi
Fakultet for arkitektur og design

NTNU

Lærerteam
Aud I. Mikkelsen Tretvik
Jon Ivar Nordsteien
Eir Ragna Grytli
Dag Nilsen
Michelle Lilleby Johansson

Fra Byantikvaren i Trondheim
Marte Osvoll Valderaune, sivilarkitekt og prosjektmedarbeider på *Vitaliseringsprosjektet for veiter og gårdsrom*.

Arkitektstudenter
June Charlotte Beck
Emilie Johanne Berge
Beate Bjørnerud
Henriette Høksaas Due
Hanna Marie Toreld Fingarsen
Julie Fosse
Guro Grimsgaard
Hanna Landfald Hanssen
Sondre Hermundstad
Erik Frydenlund Hofsbro
Feliks Ulvåen Isaksen
Ørjan Jonassen
Jarl Austevoll Knudsen
Ingrid Stenvik Larsen
Julie Lundeby Lerfald
Karina Molander
Eirik Olsen
Marie K. Risan
Mahan Salim
Ulrikke Schønfeldt
Maria Skare
Harald Seljesæter
Simon Skogstad
Tuva Marie J. Verpe

Studenter i kulturminneforvaltning
Guro Koksvik Lund
Signe Rui
Ingebjørg Sivertsen
Siv Garles Sjåland
Martin Hellebostad Skjønhaug
Marius Stenrud

Tusen takk til Byantikvaren i Trondheim for det gode samarbeidet. Vi ønsker også å takke eierne av de aktuelle eiendommene i Brattørveita. Uten deres samarbeid hadde ikke kurset kunnet gjennomføres på samme måte. En siste takk går til de eksterne foreleserne som har beriket kurset.

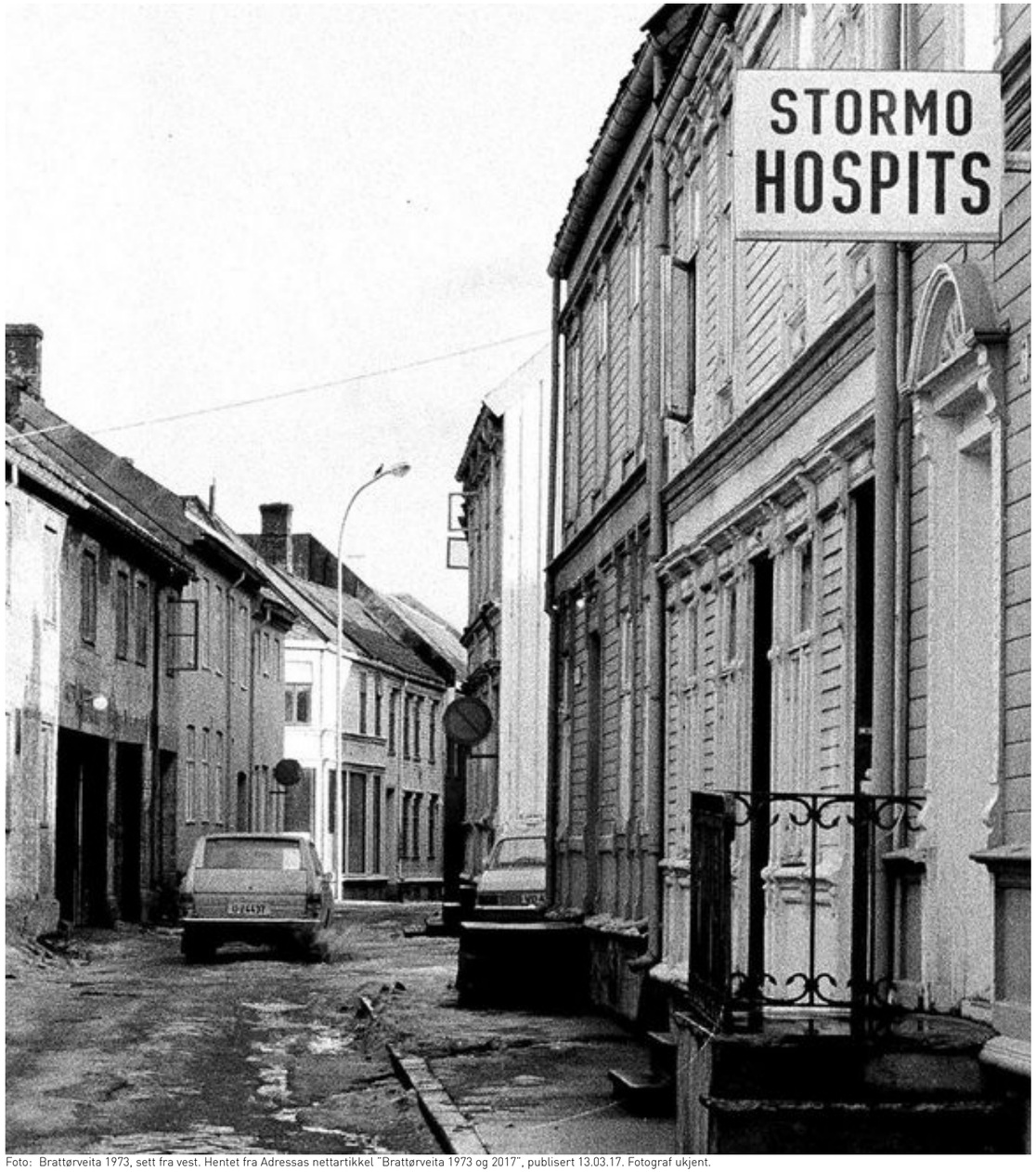

Foto: Brattørveita 1973, sett fra vest. Hentet fra Adressas nettartikkel "Brattørveita 1973 og 2017", publisert 13.03.17. Fotograf ukjent.

https://www.adressa.no/pluss/magasin/2017/03/13/Bratt%C3%B8rveita-1973-og-2017-14422200.ece

Forord

Høsten 2017 arbeidet masterstudentene i bygningsvern ved Fakultet for arkitektur og design, NTNU, med bevaring og utvikling av bygninger, gaterom og gårdsrom i Trondheim sentrum. Arbeidet ble utført i nært samarbeid med *Vitaliseringsprosjektet for veiter og gårdsrom* (2017-2020) i regi av Byantikvaren i Trondheim. Spørsmål som stilles i dette prosjektet er: Kan bygninger og byrom i historiske bydeler settes i stand, aktiviseres og få nytt liv? Kan veitene med sine bygninger, bakgårder og gaterom tilfredsstille dagens behov for boliger og bedrifter; med krav om fleksible løsninger, universell utforming og lavt energiforbruk? Kan kulturminneverdiene og historien være en ressurs for nytt liv?

Kursets studieområde var Brattørveita, i kvartalet nord for Olav Tryggvasonsgate og øst for Søndre gate i Trondheim. Bebyggelsen i området består av trehus oppført etter 1842-brannen og murhus oppført i annen halvdel av 1800-tallet, samt noe nyere bebyggelse. Brattørveita er en del av det middelalderske gatesystemet som ble bevart inne i Cicignons store kvartaler etter bybrannen i 1681 og har siden fungert som et sekundært gatenett. Området er nedslitt og trenger istandsetting, opprydding og oppgradering. Det er mange tomme lokaler - til tross for målsetting om fortetting.

Arkitektstudentene arbeidet med et utvalg eiendommer som ble valgt ut i samarbeid med *Vitaliseringsprosjektet*. I første del av semesteret arbeidet studentene med å dokumentere den eksisterende bebyggelsen og miljøet - historisk, teknisk og arkitektonisk - som grunnlag for en drøftelse om mulige og nødvendige inngrep og endringer basert på en verdianalyse. Dette arbeidet ble utført i tverrfaglige grupper, i samarbeid med studenter fra masterprogrammet i kulturminneforvaltning på Institutt for historiske studier på NTNU. Dokumentasjonen ble samlet og presentert i rapporter som ble evaluert som et eget kurs.

Deretter tok arkitektstudentene utgangspunkt i dokumentasjonsmaterialet, og tegnet forslag til ny bruk, reparasjon og videreutvikling av de kartlagte bygningsmiljøene. Besvarelsene spenner over et vidt tematisk område: omdisponering av hele eller deler av eiendommer til ny bruk, oppgradering av utearealer, utforming av infill-bebyggelse og nye bygningselementer, rekonstruksjoner av fasader, bygningsdeler og detaljer, og verneteoretisk/kritisk drøfting av ulike tilnærminger til vern og utvikling. Et samarbeid med masterkurset i lys og farger ved vårt fakultet førte til at hele kurset ble mer «fargerikt» enn noen gang, og temaet farger i historisk arkitektur ble gjenstand for spesiell fordypning.

Til sammen utgjør dokumentasjonen og prosjektene et bredt kunnskapsgrunnlag som vi håper vi være til nytte og inspirasjon for Trondheim kommune, *Vitaliseringsprosjektet*, huseiere og beboere i Brattørveita, og andre som arbeider med utfordringer knyttet til bruk og vern i eldre bymiljøer.

Vi takker for samarbeidet med Trondheim kommune ved Byantikvaren; kolleger og studenter ved KULMI og masterkurset Lys og farge; og ikke minst alle huseiere som har åpnet sine dører og velvillig stilt sin eiendom til disposisjon for våre studenter. En særlig takk rettes til direktør Ronny Reithe ved Clarion Collection Hotel Bakeriet, som tilbød gratis lokaler for kursgruppa under feltarbeidet i Brattørveita.

Eir Grytli professor,
Jon Nordsteien univ. lektor og fagansvarlig,
Michelle Lillebye Johansson vit.ass.
Institutt for arkitektur og teknologi, Fakultet for arkitektur og design, NTNU

Innhold

9 Innledning

13 **Del I - Bygningsdokumentasjon og -analyse**
15 Del I
16 Eiendommene
18 Krambugata 20 og Brattørveita 3
24 Brattørveita 5 og 7
30 Fjordgata 5
36 Brattørveita 13 a, b og c
42 Fjordgata15
48 Fjordgata 17

55 **Del II - Bygningsvern og transformasjon**
57 Del II
58 Matveita
64 K20 & B3
70 K20 & B3
76 Istandsetting av dør i Brattørveita 3
82 DEL i helhet
88 Kritisk (ut)vekst
94 TMV
100 Nerbyen kreative kollektiv
106 Bollekinn i brattørveita
112 Naboskap i veita
118 A, B og C
124 Tilbakeføring av fasade til 1911
132 Byrom uterom gårdsrom
138 Trondheim visitor center
144 Bjarnes buketter og blomster
150 Brattørveita: farger og bygningsvern

Illustrasjon hentet fra prosjektet "Matveita" av Mahan Salim og Eirik Olsen

Innledning

Veitene er det historiske sentrums sekundære gatenett i Trondheim. Veitene løper på kryss og tvers av de store kvartalene fra Cicignons byplan (1681), og de er en overlevelse av gatestrukturen fra byens middelalder. Inne i kvartalene og inn fra veitene er det fortsatt bevart mange åpne gårdsrom, som er en rest av den historiske bystrukturen. Her finnes fortsatt mange verdifulle historiske bygningsmiljøer som er lite kjent og dels har blitt neglisjert i de siste tiårene. Veitene oppleves i dag i stor grad som byens bakside. Det ligger et stort potensiale for Midtbyen i å styrke veitenes og gårdsrommenes attraktivitet, og å gjøre det lettere å oppleve kvalitetene i disse viktige historiske delene av Midtbyen.

Et prosjekt for byens veiter og gårdsrom er beskrevet i kommunens kommunedelplan for Kulturminner (2013), og i april 2017 ble et treårig prosjekt for Vitalisering av veiter og gårdsrom i Midtbyen startet opp. Hovedmålet for prosjektet er å synliggjøre og vitalisere noe av det mest vesentlige og særpregede ved det historiske sentrum av Trondheim, byens veiter, gårdsrom og lave tre- og murbebyggelse. Arbeidsområdet er Nerbyn, og prosjektet har det første året jobbet spesielt med de to Brattørveitene og Danielsbakerveita. Byantikvaren er prosjekteier, i et samarbeid med blant andre Næringsforeningen i Trondheimsregionen, Midtbyen Management, Riksantikvaren, Sør-Trøndelag og NTNU.

Gjennom å gjøre enkle tiltak og formidling for allmennheten og eiere ønsker prosjektet å bidra til å gjøre denne delen av Midtbyen mer attraktiv, levende og tilgjengelig. Et viktig element for å kunne oppnå dette er bedre kunnskap om området, og nettopp her er samarbeidet med NTNU svært viktig. Gjennom høsten 2017 har det pågått flere masterkurs i Nerbyn fra flere fakulteter ved NTNU, og byantikvaren er svært glad for at vi i prosjektområdet har fått til et slikt tett og godt samarbeid. Dette har gitt oss en mulighet til å få belyst mange relevante problemstillinger, og det arbeidet som er gjort ville ikke vært mulig uten et kobbel av nysgjerrige, arbeidsomme og dyktige studenter. Fra prosjektets ståsted ser vi at samarbeidet allerede gitt en rekke positive konsekvenser, ikke minst mye oppmerksomhet!

Resultatene fra alle kursene begynner nå å bli ferdige, og de vil etter vår vurdering bli viktige, både på kort og lang sikt. De vil kunne bli en sentral brikke i arbeidet med å styrke hele det historiske sentrums kvaliteter og attraktivitet, men resultatene vil særlig bli viktige for Nerbyn spesielt, ikke minst for de som eier, bor og driver næringsaktivitet her.

Roy Åge Håpnes

Antikvar hos Byantikvaren i Trondheim

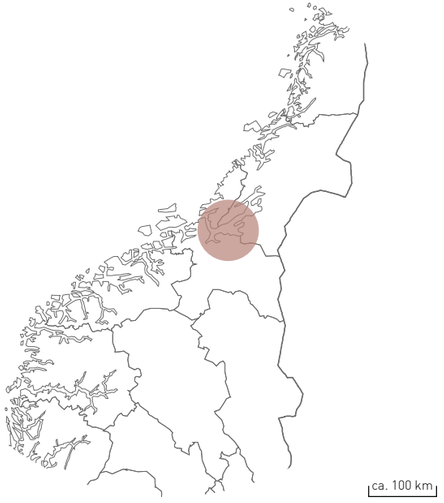
ca. 100 km

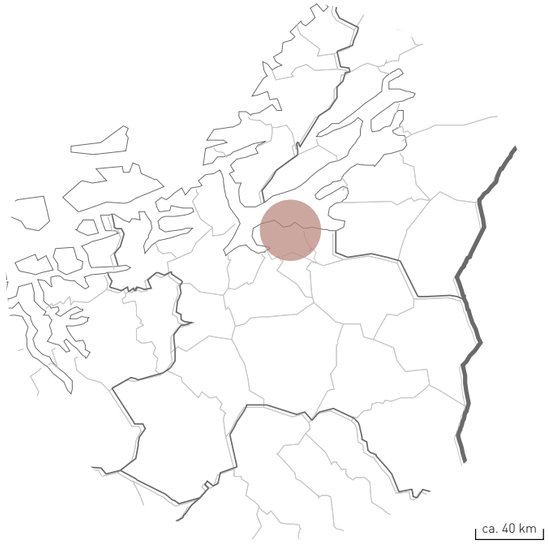
ca. 40 km

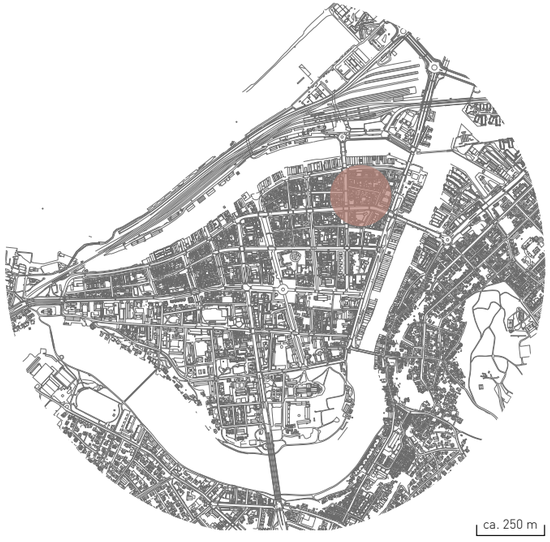
ca. 250 m

ca. 100 m

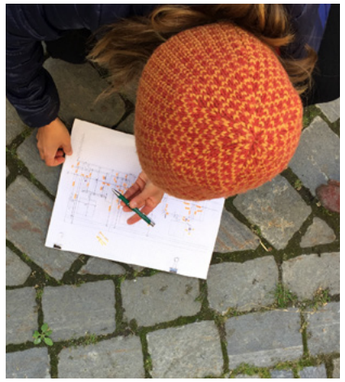

Oppmåing av Fjordgata 5 i Brattørveita

Del I

Bygningsdokumentasjon og -analyse
[AAR4825]

Oppmåling i Brattørveita, sett fra øst

Del I

AAR 4825 Bygningsdokumentasjon og -analyse

av: lærerteamet

Ved hjelp av ulike dokumentasjonsmetoder og informasjonskilder skal studentene foreta en bygningshistorisk og bygningsteknisk undersøkelse, beskrivelse og vurdering av utvalgte bygninger. Hensikten er å oppøve teknikker og analysemetoder som er nødvendige for datainnsamling, analyse og vurdering av et eksisterende bygget miljø som danner grunnlag for beslutninger for tiltak. Arbeidet presenteres i en rapport som evalueres som eksamen for emnet. Emnet undervises for arkitektstudenter i bygningsvern og for studenter på Masterstudiet i kulturminneforvaltning ved NTNU.

Emnet er organisert som en intensiv 6-ukers periode, i tverrfaglig samarbeid mellom arkitektstudenter og masterstudenter i Kulturminneforvaltning. Studentene arbeider i grupper med dokumentasjon av utvalgte bygninger og anlegg. Det legges vekt på feltarbeid som undersøkelsesmetode, med opplæring i ulike dokumentasjonsmetoder for bygninger, inkludert oppmåling, tilstandsregistrering og bygningsarkeologi.

Eiendommene

Krambugata 20 og Brattørveita 3
Ligger i krysset mellom
Krambugata og Brattørveita.

Brattørveita 5 og Brattørveita 7
Ligger sørøst i krysset mellom
Brattørveita nord-sør og
Brattørveita vest-øst.

Fjordgata 5
Ligger mellom Fjordgata og
Brattørveita

Brattørveita 13
Ligger sørøst i krysset mellom
Brattørveita nord-sør og
Brattørveita vest-øst.

Fjordgata 15
Ligger mellom Fjordgata og
Brattørveita og Danielsbakerveita.

Fjordgata 17
Ligger i vestenden av Brattørveit a
mellom Fjordgata, Søndre gate og
Brattørveita.

Situasjonsplan Brattørveita 1:1000

BRATTØRVEITA 3 & KRAMBUGATA 20

SIMON SKOGSTAD, MARIA BJERKESTRAND SKARET, SIV GARLES SJÅLAND & KARINA MOLANDER

BRATTØRVEITA 3 & KRAMBUGATA 20

Gnr/Bnr: 401/209
Byggeår: 1841/1991
Huseier: Bakerikvartalet Ks
Nåværende bruk: Hotel

Situasjonsplan

Krambugata 20 og Brattørveita 3 ligger vegg i vegg, og danner hjørnet i Brattørveita og Krambugata. I dag er bygningene en del av Clarion Collection Hotel Bakeriet.

Krambugata 20 og Brattørveita 3 fremstår med et helhetlig uttrykk utvendig, men har ulik konstruksjon. Krambugata 20 ble revet og bygd nytt i 1991. Volumet skulle være lik den opprinnelige bygningen fra ca. 1841. Detaljer fra fasaden fra 1897 ble gjenbrukt og rekonstruert. Brattørveita 3 er bygd rett etter bybrannen i 1841. Begge husene var opprinnelig satt opp på eldre hvelvkjellere, i dag er det bare hvelvkjeller i Brattørveita 3.

Husene har historisk sett fulgt to forskjellige utviklingslinjer. Fram til 1885 er Krambugata 20 en familiebolig, da bygges det et lite butikklokale i 1. etasje. I 1897 utvides butikken til å omfatte hele 1. etasje. Det bygges ny inngang og det er en omfattende oppussing av fasaden. Utover 1900-tallet brukes bygningen til kolonialbutikk, café og møbelbutikk, samt bolig. På 1950-tallet kjøpes eiendommen av Trondheim kommune.

Brattørveita 3 er fram til 1900 i bruk som familiebolig som tar imot losjerende. I folketellingen i 1900 er bygningen oppført som «Vaaningshus, losji». I 1925 fram til Trondheim kommune kjøper eiendommen på 1950-tallet, holder Trondhjems Privathotel til der. Bygningen hadde da et litt frynsete rykte. Etter at Trondheim kommune kjøper eiendommen opphører hotelldriften og det virker være leid ut som bolig/hybel.

I 1989 kjøpes hele kvartalet og gjøres om til Hotel Bakeriet. Bygningene fungerer bra som hotell, men historien til trehusrekken langs Brattørveita er ikke synlig i hotellets fortelling.

Hvelvkjelleren under Brattørveita 3

Krambugata 20 under riving i 1989

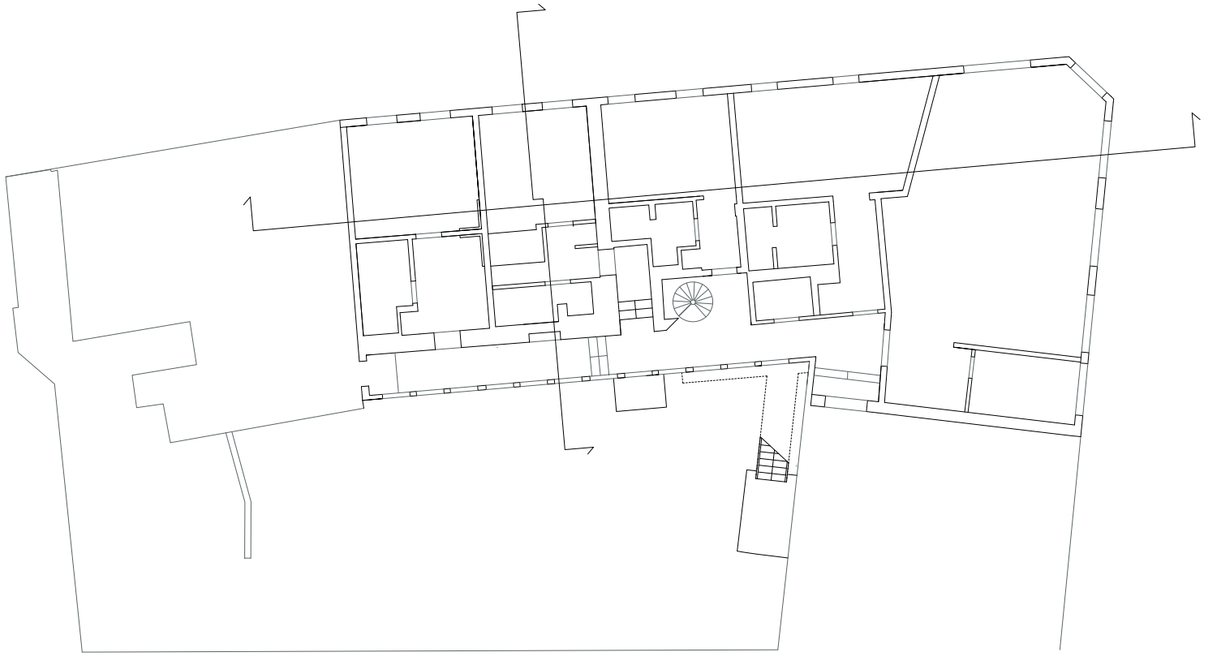
Plan 1. etasje

0 2 4 10 m

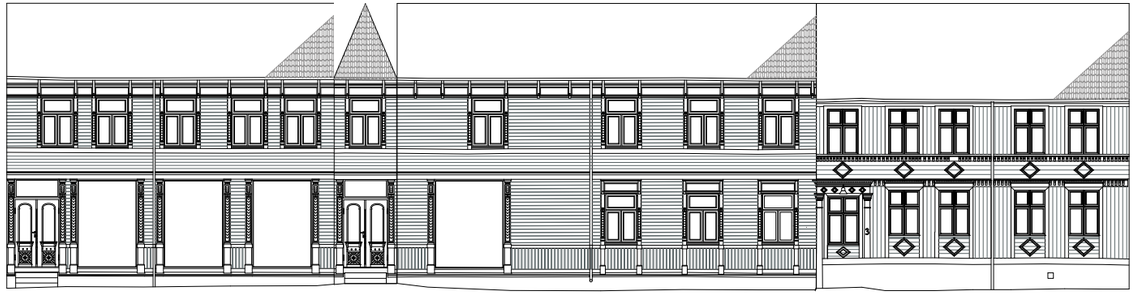
Fasade mot Krambugata

Fasade mot Brattørveita

0 2 4 10 m

Gjenbygd portrom i Brattørveita 3

Fasade bakgård

Brattørveita

BRATTØRVEITA 5 OG 7

JULIE FOSSE, EIRIK OLSEN, MAHAN SALIM OG INGEBJØRG SIVERTSEN

BRATTØRVEITA 5 OG 7

Gnr/Bnr: 401/209
Byggeår: 1841 og 1991
Huseier: Bakerikvartalet Ks
Nåværende bruk: Hotell

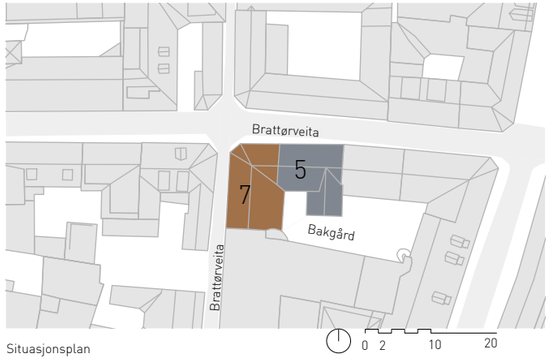

Situasjonsplan

Brattørveita 5 er restene av en klassisk Trondheimsbygård. Den ble bygd etter en brann i 1841, og har blitt brukt gjennom tidene både som bolig og til losjivirksomhet. Huset er reist i tømmer, har to etasjer, loft og en bjelkekjeller som ble omtalt i en branntakst i 1807.

Inntil 1989 hadde huset også bakgårdsbebyggelse, med sidefløyer, utedo og boder. Grunnen til disse endringene i 1898, samt store endringer i planløsningen innvendig, var at bygningen ble ombygget til hotell da.

Det eneste som står igjen som nesten uendret etter ombyggingen er bjelkekjelleren og fasaden mot veita. Denne fasaden er i sveitserstil og ble bygget i 1878. Den gir huset et autentisk utseende og fremstår som en viktig brikke i opplevelsen av Brattørveita.

Brattørveita 7, er en ny bygning, satt opp i 1991. Huset er bygd i betong, men har fått en slags historisk tilpasset fasade i tre. Huset er bygd som en del av hotell Bakeriet.

Tomten huset står på lå brakk i nesten 40 år, etter at en hjørnegård som hadde stått her siden 1841, ble revet på 50-tallet. I gaten utenfor Brattørveita 7 ligger i dag en snublestein til minne om husets siste eier, Rosa Kahn som ble deportert og drept under krigen.

Fasdeutformingen anses av mange som en dårlig kopi av stilen den skulle etterligne, men samtidig så bidrar Brattørveita 7 til en helhet i veiten.

Bakgårdsfasader av nummer 5 og 7

Brattørveita 5 nordfasade

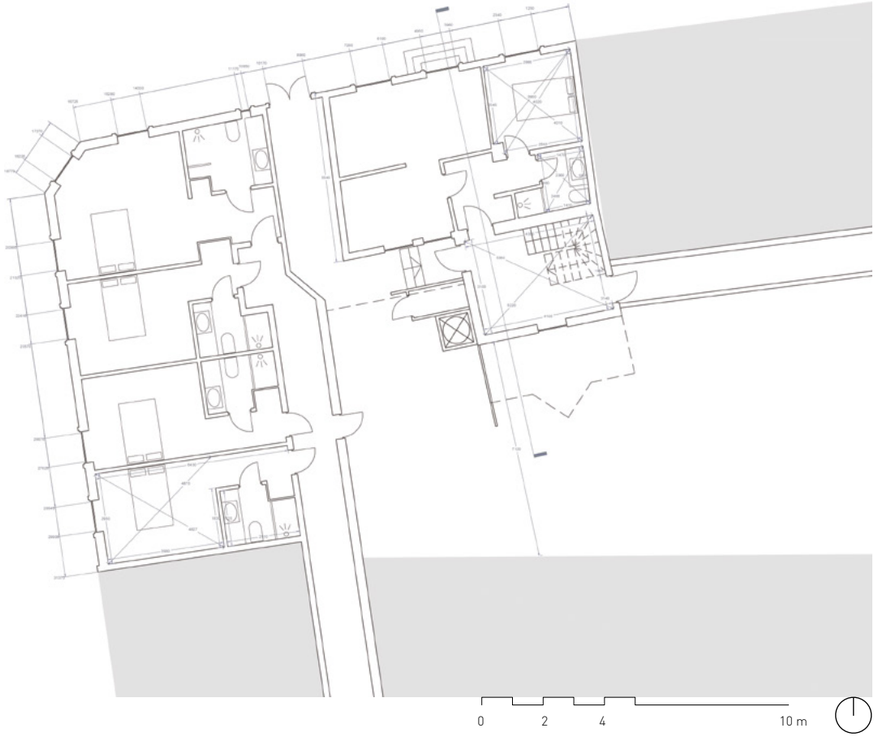
Plan 1. Etasje 0 2 4 10 m

Nordfasade 0 2 4

Snitt av brattørveita 5 0 2 4 10 m

Brattørveita mot øst. Til venstre fjordgata 5, til høyre brattørveta 5 og 7

Bakgårdsport

Vindu som tidligere har vært dør

Brattørveita 7 nordvestfasade

FJORDGATA 5

SIGNE RUI, ERIK FRYDENLUND HOFSBRO, FELIKS ULVÅEN ISAKSEN, ULRIKKE SCHØNFELDT
HANNA LANDFALD HANSSEN, SONDRE HERMUNDSTAD, JULIE LUNDEBY LERFALD, BEATE BJØRNERUD

FJORDGATA 5

Gnr/Bnr: 401/162
Byggeår: Antatt ca.1857
Huseier: James E. Skjelbreia og Borettslaget Fjordgata 5
Nåværende bruk: Bolig, verksted og næring

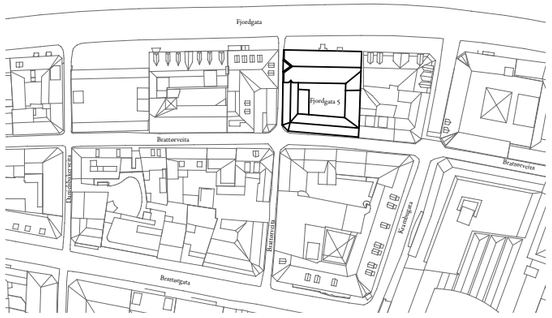

Situasjonsplan 1:2000

Fjordgata 5, antatt bygget i 1857, ligger i bydelen tidligere kjent som Nerbyen, i en av Trondheims historiske veiter.

Brattørveita er del av det middelalderske gatesystemet bevart i Cicignons byplan fra 1681, som et sekundært gatenett. Beliggenheten i et historisk område er et viktig aspekt i videre byplanlegging av området og midtbyen.

Fjordgata 5 er en variert bygning. Den har en pyntet og ornamentert front mot Fjordgata i nord, og en mer pragmatisk, usentimental henvendelse mot Brattørveita i sør. Den bærer tydelige tegn etter variert bruk gjennom historien. Bygget er blant annet blitt brukt til kontorer og boliger i hovedbygnigen mot Fjordgata, og trykkeri, bilverksted og sveiseri i sammenheng med Brattørveita og gårdsplassen.

Det er denne variert bruken, og den todelte henvendelsen mot det øvrige bymiljøet som gjør bygningen særegent, og meget interessant å undersøke nærmere.

Brattørveitas grovkornede historie lar seg tydelig avlese i bygningens vegger, der spor etter endringer og utviklinger er synlige som avtrykk i murpuss og teglvegger.

Fjordgata 5 er en av bygningene i Brattørveita med størst potensiale for videre utvikling, med en romslig bakgård, og fleksible og robuste lokaler som godt lar seg utvikle.

Dette gjør Fjordgata 5 til en svært interessant bygning å arbeide med, og gjør oss optimistiske med tanke på områdets videre utvikling.

I Brattørveita

I Brattørveita

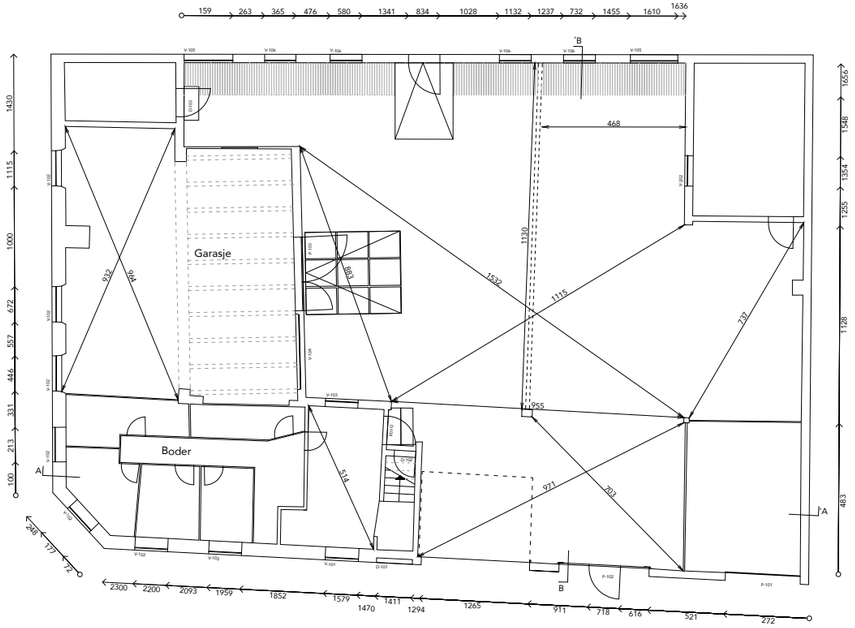

Plan 1. Etasje 1:200

2 4 10

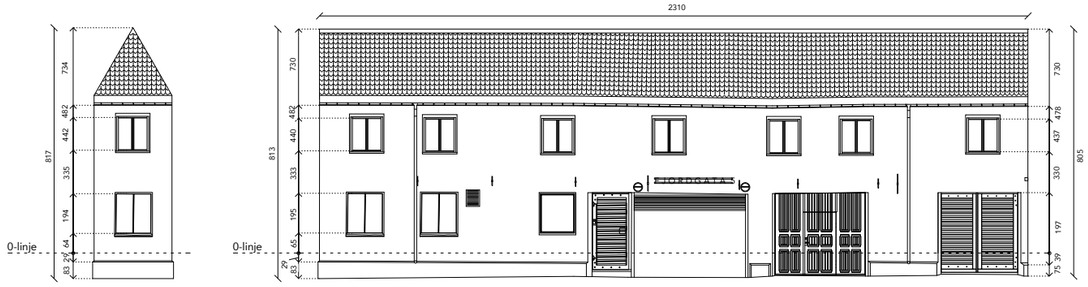

Fasade sør (mot Brattørveita) 1:200

Gårdplassen

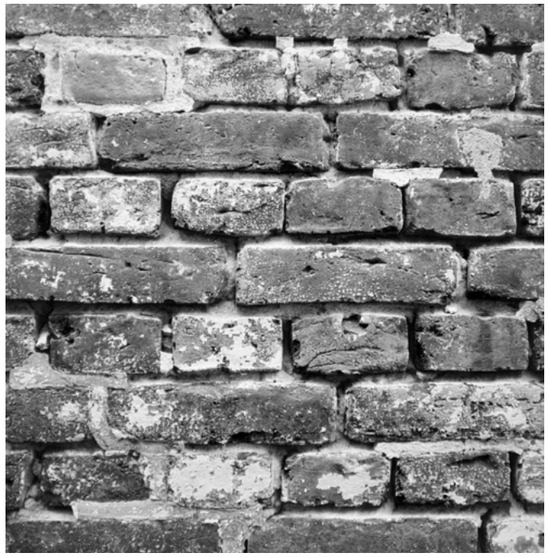

Blottlagt tegl

Målearbeid i veita

Fasade mot Brattørveita

Brattørveita 13 a, b og c

GURO GRIMSGAARD, HARALD SELJESÆTER, JARL A. KNUDSEN, MARTIN H. SKJØNHAUG OG MELINA LEFSAKER

BRATTØRVEITA 13 A, B OG C

Gnr/Bnr: 401/223, 401/224
Byggeår: 1841
Huseier: Trondheim kommune
Nåværende bruk: Bolig

Situasjonsplan

Brattørveita 13 a, b og c ble bygget like etter bybrannen i 1841 som bolig. Det ble opprinnelig bygget i senempirestil, men fasaden ble noen tiår senere bygget om til sveitserstil. Bortsett fra de opprinnelige dørene er fasaden slik den fremstår i dag i stor grad preget av sveitserstil i detaljeringen.

Brattørveita 13 a og b har forblitt bolig fram til i dag, men fra slutten av 1800-tallet til 1950-tallet ble det som mange andre bygg i veita brukt til hotellvirksomhet. På 1920- og 30-tallet var det også meieriutsalg og butikk i første etasje. Bruken av bygget ble faset tilbake til bolig parallelt med andre bygg i veita, og fra 1950-tallet har det bare vært bolig i bygget.

Brattørveita 13 c ble også brukt som bolig, men hadde i mange år stall i bakgården. Stallen ble fra 1925 gjort om til størhus.

Byggene ble kjøpt opp av kommunen i perioden 1955-60 og gjort om til kommunale boliger. Gjennom de neste tiårene stod etter hvert særlig 13 c i dårlig stand, og ble revet på begynnelsen av 1970-tallet. Tomten har siden stått tom.

Brattørveita 13 a og b ble i 1997 rehabilitert og gjort om til et kommunale boliger for unge mennesker. Prosjektet bærer preg av små hybler og beboere med lav omsorgsfølelse for stedet.

Store deler av bygget er i dag i god stand, men fasadene i bakgården er utsatt for store råteskader. Interiøret er upersonlig, men bærer ikke preg av slitasje og skader.

Vinduer

Inngangsdør mot nord

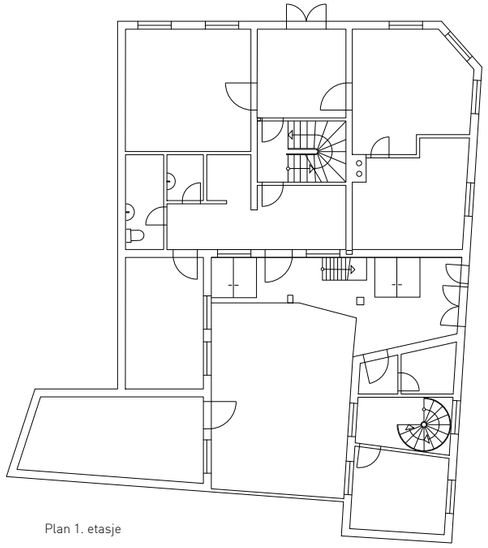
Plan 1. etasje

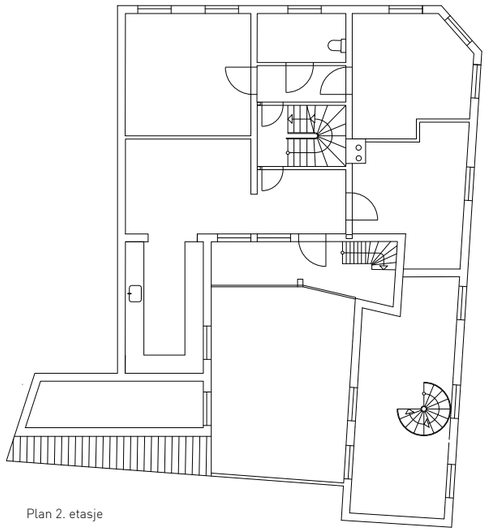
Plan 2. etasje

0 2 4 10 m

Snitt nord-sør

Fasade nord

0 2 4 10 m

Fasade mot nord

Gårdsrommet

Brattørveitas nord-sørgående løp

FJORDGATA 15

JUNE CHARLOTTE BECK, EMILIE BERGE, HANNA FINGARSEN, ØRJAN JONASSEN, GURO KOKSVIK LUND

FJORDGATA 15

Gnr/Bnr: 401/135
Byggeår: 1844
Huseier: Robert Sotmark
Nåværende bruk: Restaurant og leiligheter

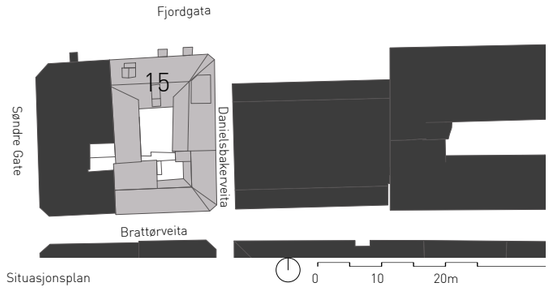

Situasjonsplan

Fjordgata 15 ble bygget i 1844, og er en del av en større samling trehus i området som ble bygget etter bybrannen i 1842. Gjennom tidene har bygget fungert som hotell, butikkutsalg, bokholderi, samt at man har hatt beboere i de øvre etasjene.

Bygget har relativt godt bevarte fasader mot Fjordgata og Danielsbakerveita. Mange opprinnelige detaljer i fasadene er bevart, og dette gir bygget en større verdi når man ser gaten som en helhet. Fasaden mot Brattørveita har gjennomgått flere større endringer gjennom årene, og er ikke like godt bevart.

Bygget har over lengre tid slitt med dårlig vedlikehold utvendig, og området rundt Brattørveita sliter generelt med tagging og hærverk. Dette har satt sitt preg på deler av fasaden, da spesielt mot Brattørveita. Fra historiske kilder vet man at det også har vært problematikk med støy og hærverk i forbindelse med drift av utested i bygget.

Bygget brukes i dag til næringsvirksomhet (restaurant) og boligformål (utleieleiligheter). Første etasje står pr i dag tom, og bærer preg av å ha blitt brukt som utested over lengre tid. Det har skjedd flere endringer i planløsning over tid, og lite av det opprinnelige bygget er å finne.

Gjennom bruk av arkivkilder har det allikevel lykkes gruppen å etablere en oversikt over de forskjellige endringene som har blitt gjort, og oversikten danner en del av grunnlaget for videre diskusjon om veien videre.

Fjordgata 15 - Fasade mot Fjordgata

Oppmåling - setting av nullinje

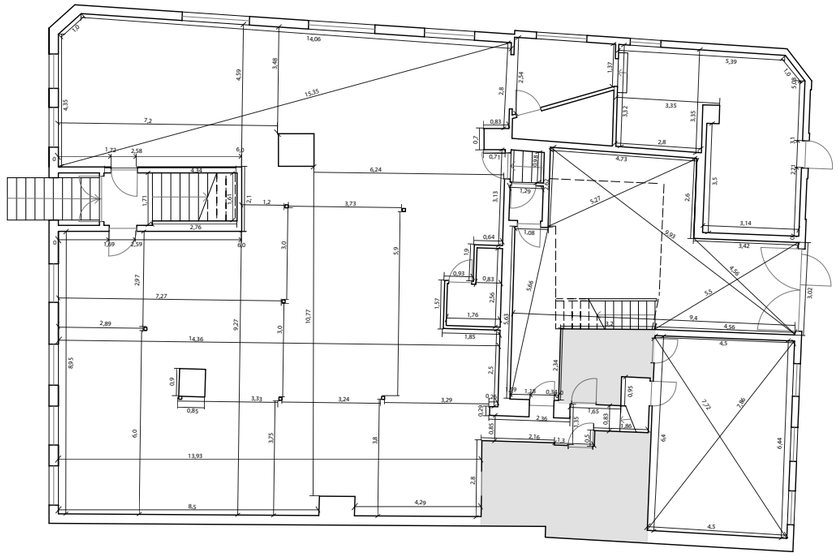
PLAN - Første etasje

0 1 2 5 m

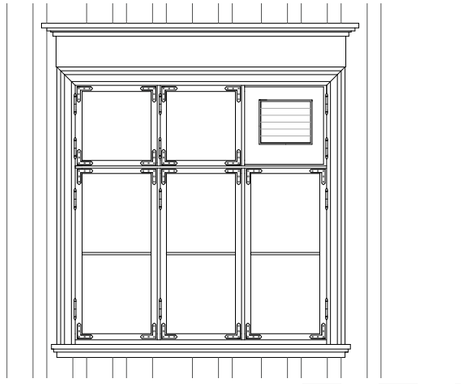
DETALJ - Vindu mot Danielsbakerveita

0 0.5 1

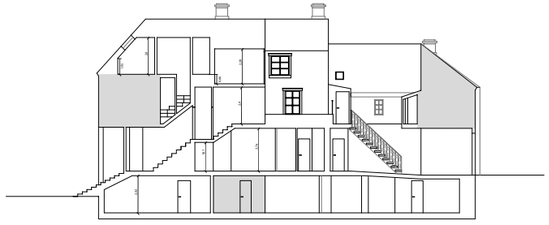
SNITT

0 2 4 10 m

Takterasse, andre etasje i gårdsrom

Bærende konstruksjon delvis eksponert i første etasje

Eksempel på skade i kledning, Danielsbakerveita

FJORDGATA 17

MARIE K. RISAN, TUVA MARIE J. VERPE, INGRID STENVIK LARSEN, HENRIETTE HØKAAS DUE & MARIUS STENRUD

FJORDGATA 17

Gnr/Bnr: 401/137
Byggeår: 1843
Huseier: Knut Schei
Nåværende bruk: Uteleieenheter

Situasjonsplan 0 10 20 50 m

Fjordgata 17 er et toetasjes trehus med kjeller, loft og en liten bakgård. Gården ligger på et hjørne i Nerbyen, nærmere bestemt i møtet mellom Brattørveita, Søndre gate og Fjordgata. Det ble oppført av proprietær J.W. Thonning Owesen i 1843, og har siden vært i kontinuerlig bruk.

Bygget har en lang tradisjon som hovedsete for selskapene H. & F. Bachke og Bachke & Co., og blir sammen med Fjordgata 13 ofte referert til som Bachke-gården. Gamle adressebøker viser at gården også har vært brukt som bolig og til næringsvirksomhet. I dag er hele bygget gjort om til hybler, bortsett fra utleielokalet i kjelleren.

Planløsningene og fasadene har blitt endret mange ganger. Mye av historien kan avdekkes ved å studere fasaden. Kledningen og grunnmuren viser spor etter tidligere vinduer, dører og trapper, og den okergule malingen skjuler tidligere farger. Innvendig har det meste blitt modernisert. Vegger er flyttet, og mange nye har kommet til. Likevel er det mulig å finne spor etter tidligere stadier, de fleste fra en renovasjon i 1906. Bakgården har gjennom byggets historie blitt mindre og mindre. I dag brukes den bare til sykkelparkering og er preget av et sjenerende ventilasjonsanlegg. Den er også delvis overbygd av en privat veranda i 3.etg.

Fjordgata 17 ligger svært sentralt i Trondheims bybilde, og er noe av det første turister som kommer gående fra cruisebåt, tog eller buss møter. Bygget har i dag en innadvendt karakter, men kan i fremtiden fungere som en velkomstportal til Brattørveita og Trondheim by.

Fjordgata 17 sett fra krysset der Fjordgata møter Søndre Gate, før 1906.

Fjordgata 17 i 2017. Inngangspartiene er flyttet og bygget har fått store butikkvinduer mot Brattørveita, samt loftsvinduer til utleieenhetene.

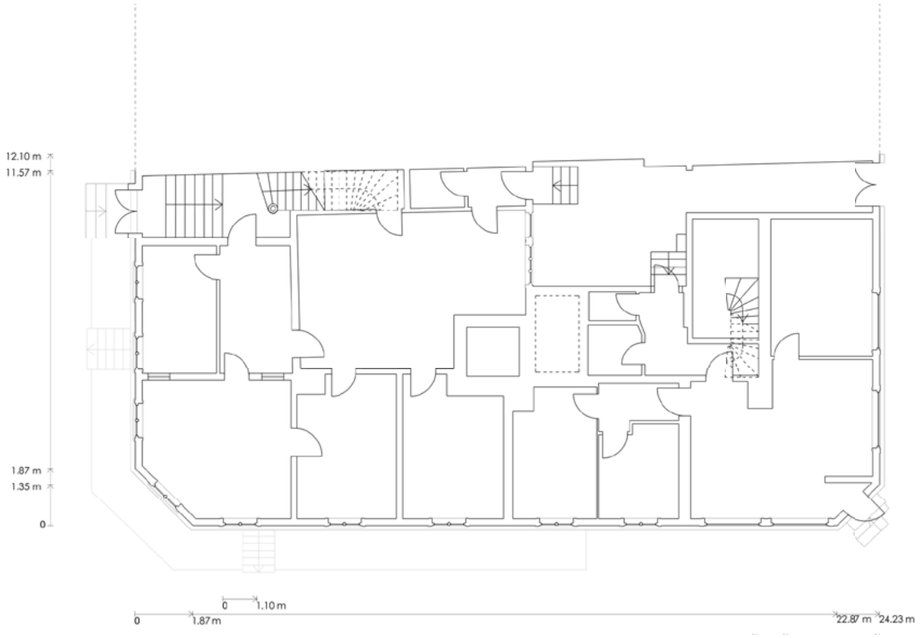

1 etg. plan 0 1 2 3 10 m

Fasade mot Fjordgata 0 2 4 10 m

Fasade mot Brattørveita 0 2 4 10 m

Inngang fra Fjordgata i jugendstil.

Huset brukes i dag til utleie. Bildet viser en av loftsleilighetene.

Inngang fra Brattørveita.

Fjordgata 17 har stort potensiale til å være en portal inn i Brattørveita, så vel som til Trondheim by.

Fjordgata 17 sett fra Best Western Chesterfield Hotel.

Illustrasjon hentet fra prosjektet "Bjarnes buketter og blomster" av Ingrid Larsen

Del II

Bygningsvern og transformasjon
[AAR4551]

Illustrasjon hentet fra prosjektet "Naboskap i veita" av Guro Grimsgaard og Julie Lerfald

Del II

AAR 4551 Bygningsvern og transformasjon

av: lærerteamet

På bakgrunn av det innsamlede materialet i AAR 4825 skal arkitektstudentene tegne et forslag til prosjekt for videreutvikling av en av de dokumenterte bygningene. Prosjektene kan spenne fra tilpasninger i eksisterende bygninger til formgivning av nye bygningselementer i en eksisterende situasjon. En kan jobbe videre med det miljøet en selv var med og dokumenterte, eller ett av anleggene som ble dokumentert av andre grupper.

Det er en forutsetning at prosjektet viser at man har brukt dokumentasjonsmaterialet aktivt som beslutningsgrunnlag i formgivningsprosessen. Forslag til ny funksjon kan ta utgangspunkt i aktuelle behov og rammevilkår som er kartlagt gjennom feltarbeidet, eller en kan foreslå funksjoner man mener bygningen(e) egner seg best til.

Emnet har som tema prosjektering av inngrep i og tiltak på eksisterende bygninger og bygningsmiljø, der bevaring av bygningens eller miljøets kulturhistoriske verdier skal danne hovedpremiss for valg av løsninger.

Det forutsetter en grunnholdning til det kulturhistoriske aspektet som avgjørende faktor ved inngrep i eksisterende bebyggelse generelt, samt inngående historisk, arkitektonisk og teknisk kunnskap om det konkrete bygde miljøet for prosjektoppgaven, samt generell bevaringsteori.

MATVEITA

MAHAN SALIM OG EIRIK OLSEN

MATVEITA

Mahan Salim og Eirik Olsen

Adresse: Krambugata 20, Brattørveita 3 og 5 og Fjordgata 5
Nåværende bruk: Hotell Bakeriet, Bolig
Foreslått bruk: Første etasjer brukes som matsalg og kafeer

Brattørveita i dag har en uklar funksjon. Som mange andre veiter blir Brattørveita behandlet som en bakgate, men den har greid i stor grad å beholde trestilen som bidrar til å gjøre den unik. Brattørveita har egenskaper og potensiale som ikke blir utnyttet så lenge den blir brukt som en bakgate. Matveita er et forsøk på å styrke opplevelsen av å være i veita ved å fylle det tomrommet som ble etterlatt da mathallen i Trondheim ble lagt ned i 2017.

Ved å tilby interessante og spennende matopplevelser som man ellers ikke finner i Trondheim, vil veita bli mer attraktiv og tiltrekke både lokalbefolkning og turister. Variert utsalg med alt fra midlertidig boder og matvogner til mer faste utsalg slik som bakeriet i Krambugata 20 og kafeen i Fjordgata 5. Veita kan tilby mat for alle.

Med små inngrep har Hotell Bakeriet fått tilbake bakeriet som ga den navnet samtidig som den gir noe tilbake til veita. Istedenfor å plassere uønskede hotellrom eller konferanserom på bakkenivå mot veita, kan bakeriet reetableres som ønsker å ha et forhold med forbipasserende.

Slik det er i dag er det for det meste vestdelen av Brattørveita som har innganger fra veita. Østdelen har nå et hotell, hvor tilgjengeligheten til veita er stengt av, og på motsatt side en port til parkeringsplass.

Ved å innføre offentlig bruk til første etasjene her så er det mulighet for å åpne mot veita. Tre dører tas i bruk igjen, to vinduer tilbakeføres til dører og en ny dør settes inn.

Vi setter inn mange nye lyskilder. Trolla-armaturen er å finne i hele Trondheim og vi setter den inn som både lyktestolper og vegghengte lamper langs fasadene i veita. Samtidig henges det opp lamper over spiseplasser og inngange til hus og matutsalg

Situasjonsplan

Tilgjengelighet fra veita

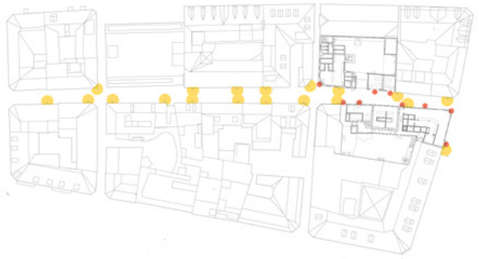

Belysning

Snitt A-A 1:200

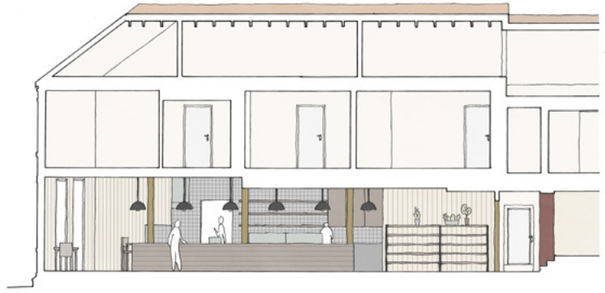

Snitt B-B 1:200

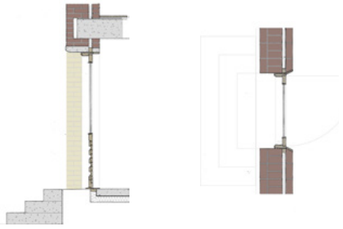

Snitt C-C Fjordgata 5 dørdetalj

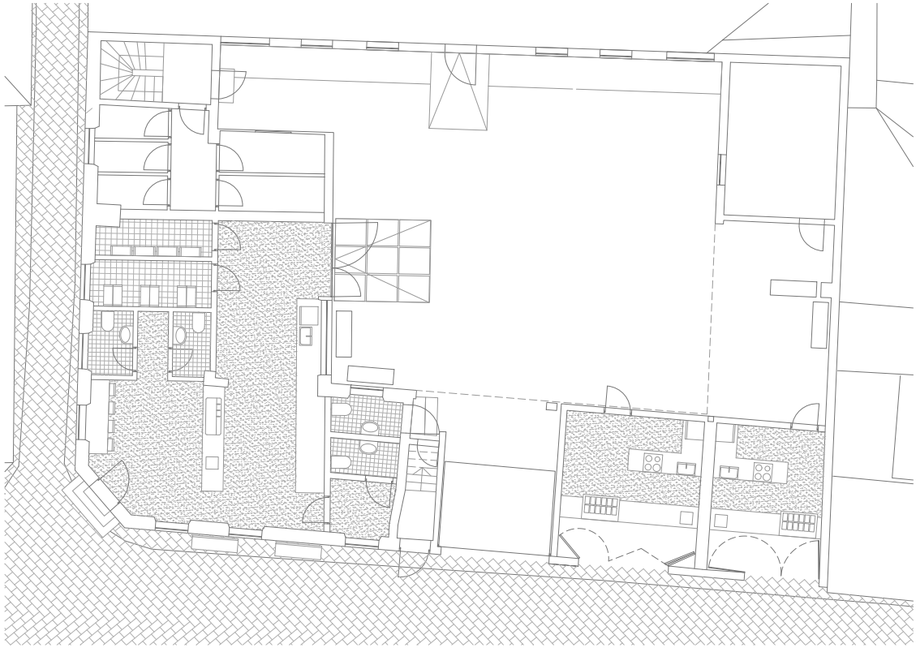

Fjordgata 5 Plan 1:200

Sørfasade av Fjordgata 5

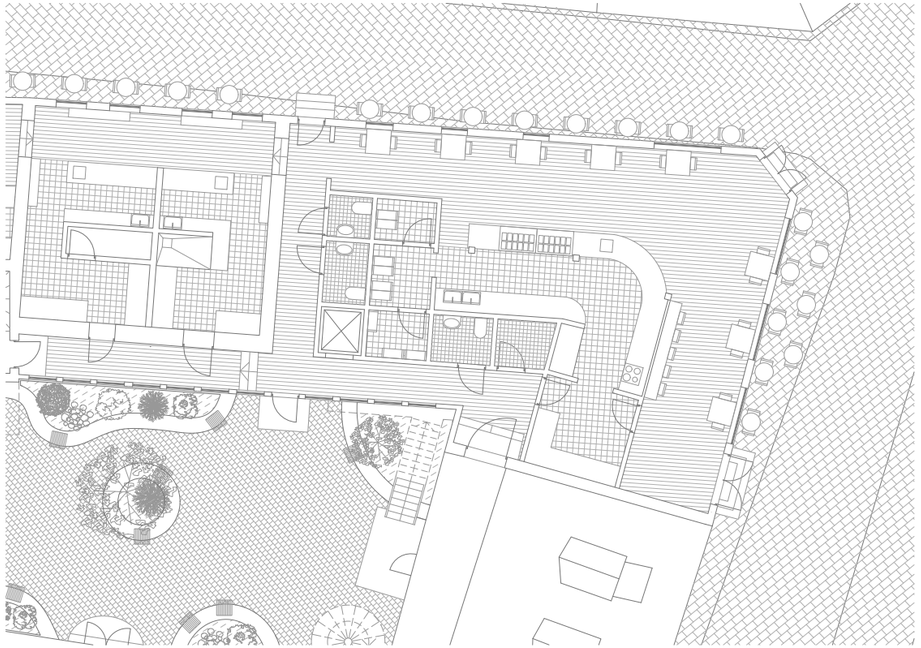

Krambugata 20 Plan 1:200

Nordfasade av Krambugata 20 og Brattørveita 3,5 og 7

Snitt A-A M=1:100

K20 &B3

KARINA MOLANDER

K20 &B3

Karina Molander

Adresse: Krambugata 20 og Brattørveita 3
Nåværende bruk: Hotell Bakeriet
Foreslått bruk: Leiligheter for losjerende

Mitt fokusområde har vært koblingen mellom veita, gårdsrommet og hvelvkjelleren. Intensjonen er å aktivisere området i større grad enn det er i dag. De grepene jeg har gjort for å oppnå dette er å forandre funksjonen i Krambugata 20 fra konferanserom til restaurant, slik at det blir en møteplass for området. Mot bakgården er det store vindusfelt, slik at gårdsrommet blir synlig også fra veita. Jeg har tilbakeført portrommet mellom byggene og tydeliggjort at det er to ulike bygg. Døren til portrommet er rekonstruert basert på tegninger fra 1905. Ved rekonstruksjon av portrommet visualiseres historikken til husene, og byggene henvender seg mer mot gata og åpner opp veita. Portrommet leder inn til bakgården, der det er tilrettelagt for at toalettene kan være åpne selv om restauranten er stengt. Gårdsrommet er hjerterommet i prosjektet, og fungerer som knutepunktet mellom veita, restauranten og hvelvkjelleren.
Gårdsrommet er delt inn i ulike soner, med direkte adkomst til hvelvkjelleren. I hvelvkjelleren er det lagt inn en bar, og vinduene mot veita er tilbakeført.

Bevaring
Jeg har bevart grua og hvelvkjelleren som jeg anser som et kulturminne med høy verneverdi. Fasaden mot Brattørveita er bevart, med unntak av tilbakeføring av døren til portrommet, vinduene ned til hvelvkjelleren og takvindu mot Krambugata.
Grua som tidligere var plassert i gangen på et hotellrom er nå tatt i bruk som peis, og plassert på kjøkkenet.
Fireromsplanen i Brattørveita 3 er tilbakeført.

Transformasjon
Mot bakgården har jeg fjernet glassgangen, og ståltrappen opp til Krambugata 20. Jeg har lagt til en svalgang som er bygd som et eget element, som ikke er festet til byggene. Den sikrer ly i bevegelssonen mellom restaurant, inngang og adkomst til hvelvkjelleren. I tillegg vil dette optimalisere solforholdene, da solen kun treffer øverste del av fasaden.

Situasjonsplan M=1:2000

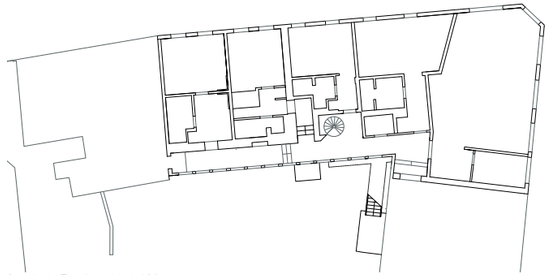
Gamle 1. Etasje M=1:400

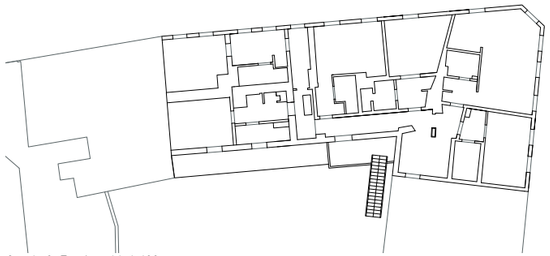
Gamle 2. Etasje M=1:400

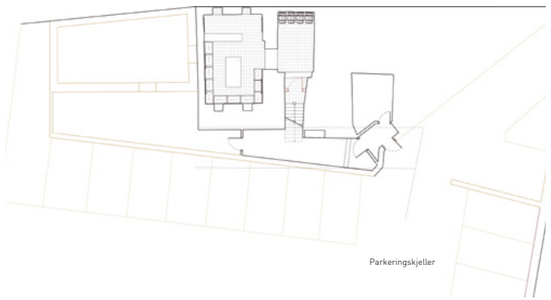

Ny kjellerplan M=1:400

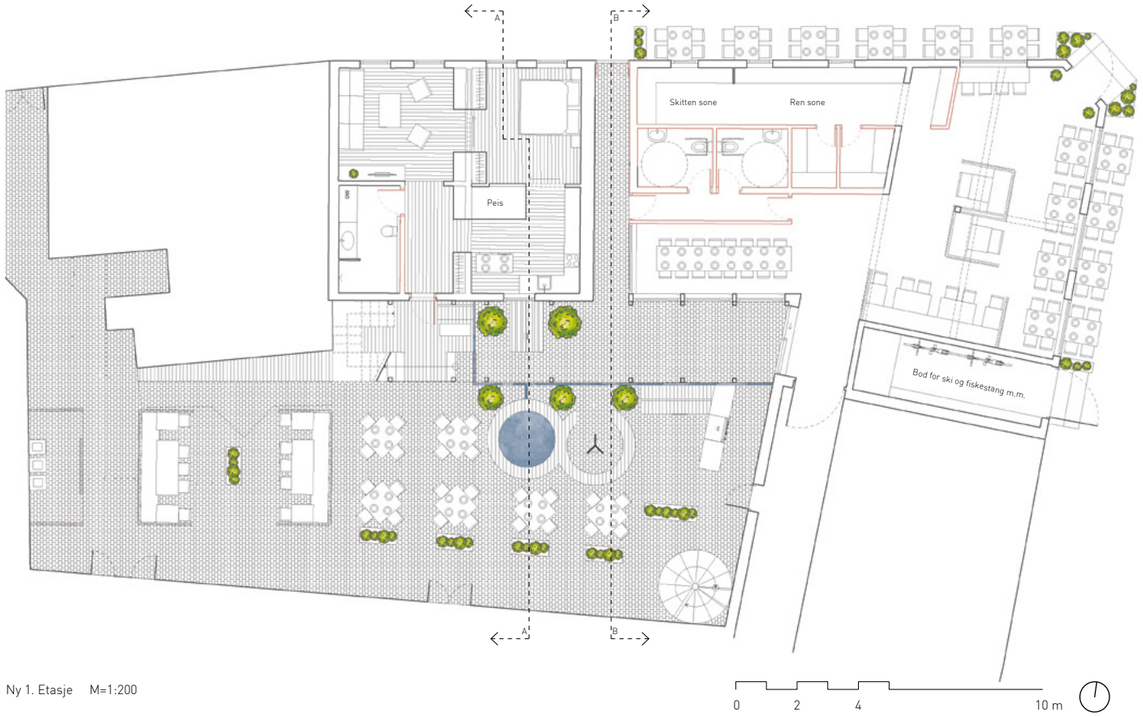

Ny 1. Etasje M=1:200

Ny 2. Etasje M=1:400

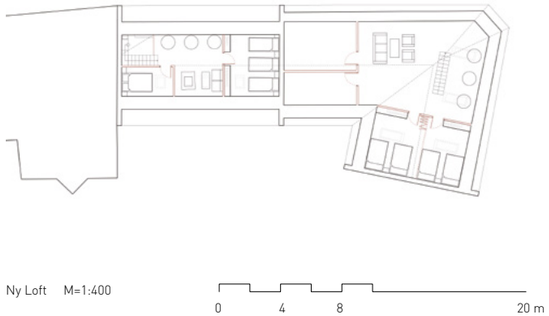

Ny Loft M=1:400

Snitt B-B M=1:250

Ny fasade mot veita M=1:125

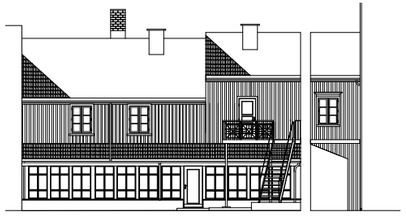

Gamle fasade mot gårdsrom M=1:200

Gamle fasade mot veita M=1:200

Ny fasade mot gårdsrom M=1:100

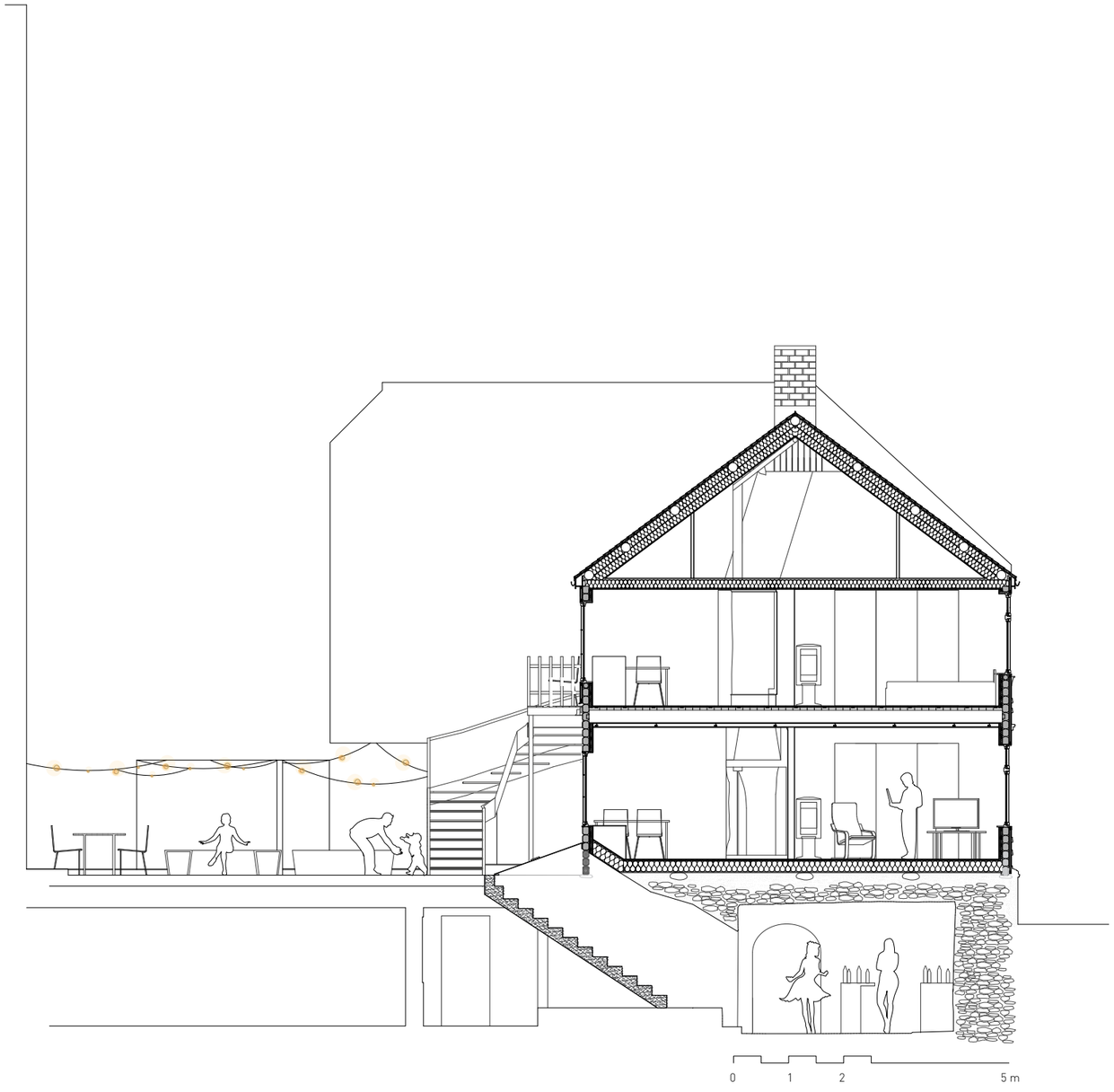

K20 & B3

MARIA BJERKESTRAND SKARET

K20 & B3

Maria Bjerkestrand Skaret

Adresse: Krambugata 20 & Brattørveita 3
Nåværende bruk: Hotell
Foreslått bruk: Privatboliger og restaurant

K20 og B3 markerer starten på Brattørveita øst.
Jeg har sett for meg et scenario hvor byggene skilles ut fra hotellvirksomheten og blir transformert til boliger og restaurant.
Hovedgrepene har til hesikt å få økt aktivitet i Brattørveita, i tillegg til at byggene skal få noe av sin egne karakter tydeliggjort.

Bevaring og transformasjon
Dagens glassgang mot gårsdrommet blir fjernet og en ny vertikal kommunikasjon opprettes for boligene i Brattørveita 3. Laftekonstruksjonen eksponeres i første etasje og nye glassdører åpner Krambugata 20 mot gårdsrommet. Inne i husene blir Brattørveita 3 delvis tilbakeført til sin tidligere 4-romsplan. Krambugata 20 får en mer omfattende transformasjon for å forbedre planløsningen.

Jeg ønsker å synliggjøre hvelvkjelleren i Brattørveita 3, som en verdifull del av byggets historie.

Jeg gjenoppretter oppgangen fra kjelleren til gårdsrommet, og gi den en offentlig funksjon som restaurantens bar- og vinkjeller. Ved å skape en tydelig visuell kontakt mellom veit og gårdsrom gjennom restauranten, vil hvelvkjelleren bli mer tilgjengelig for byen.
Det gamle portrommet i Brattørveita 3 blir tilbakeført med rekonstruert dør mot veita, basert på tegniger datert 1915

Gårdsrommet
B3 og K20 danner et gårdsrom som jeg deler opp i flere soner, både for privat bruk og for besøkende. En liten scene gjør det mulig å benytte gårdsrommet til arrangementer som intimkonserter, i tillegg til at den skiller de mer praktiske funksjonene for hotellets drift fra oppholdsrommet. Gårdsrommet får lite sollys, men jeg tenker at belysning kan gjøre rommet stemningsfylt gjennom hele

døgnet

Situasjonsplan M 1:2000

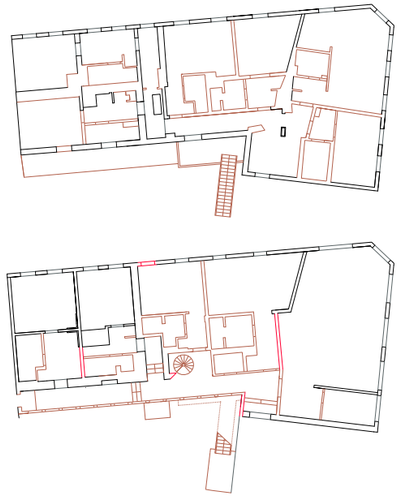

Dages situasjon 1. og 2. etasje M 1:400

Dagens situasjon i gårdsrommet

Plan 1. etasje

0 2 4 10 m

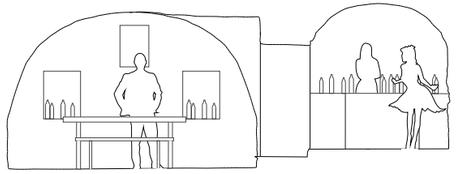

Snitt hvelvkjeller

0 1 2 5 m

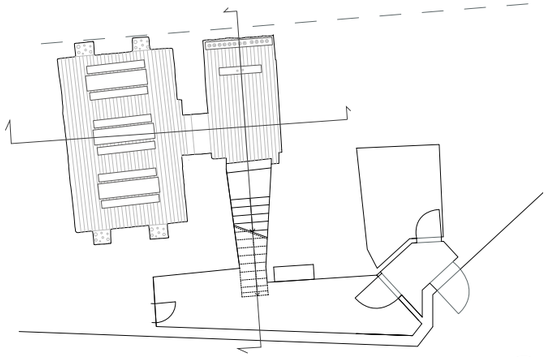

Plan hvelvkjeller

0 2 4 10 m

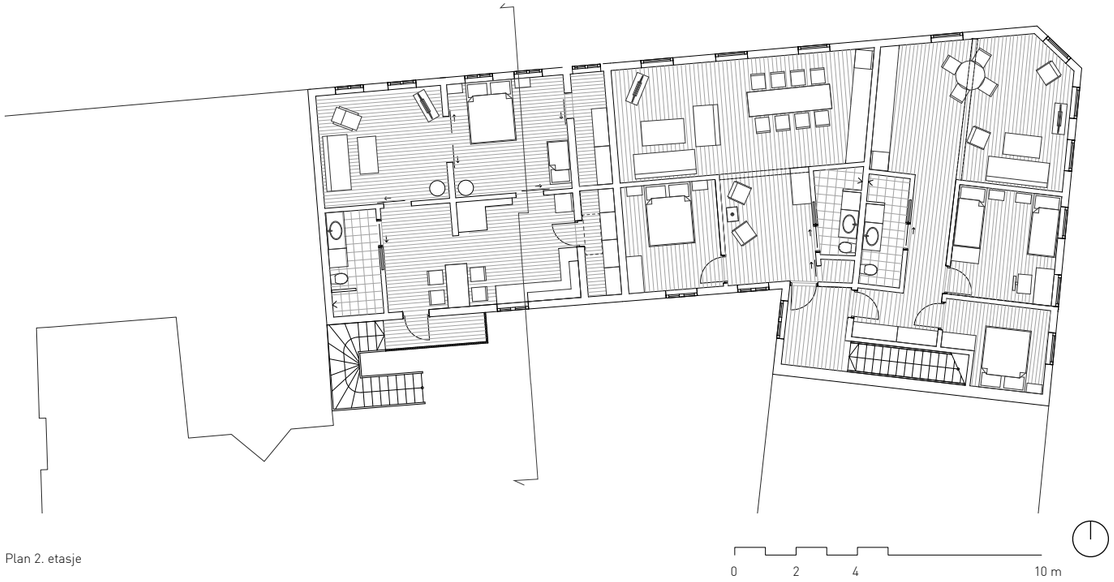

Plan 2. etasje

Fasade mot gårdsrom, dagens situasjon

Fasade mot Brattørveita og Krambugata M 1:250

Fasade mot gårdsrommet M 1:100

ISTANDSETTING AV DØR I BRATTØRVEITA 3

SIMON SKOGSTAD

ISTANDSETTING AV DØR I BRATTØR-VEITA 3

Simon Skogstad

Adresse: Brattørveita 3
Nåværende bruk: Hotellrom / vindu
Foreslått bruk: Portrom / dør

Oppgaven tar som utganspunkt å istandsette en dør i Brattørveita 3. Hvor det i dagens situasjon er hotellvirksomhet, og en sterkt endret planløsning, tenkes her en fremtidig situasjon med en tilbakeføring til et portrom og en korsplan.

Det er prøvd gjenskape en dør som stammer fra husets opprinnelse, ca 1843. Det har vært viktig å fått den til å harmonere med huset slik det står i dag.

Dørens form tar utgangspunkt i historisk materiale som tegninger og foto. Tegninger av en tidligere dør kommer fra en byggesak i 1916. Da det finnes relativt lite historisk materiale, var det i tillegg viktig å studere andre dører i nærområdet som kan være fra samme tid. Til sist, er også formgiveren en aktiv del av prossessen med å gi form.
I husets historie har det vært minst to dører.

Det finnes et fotografi fra 1976 som viser en annen døre som trolig stammer fra slutten av 1800-tallet / starten på 1900-tallet. Det er ikke valgt å fokusere på å gjenskape denne døren. En lignende dør er å finne i nabohuset, krambugata 20.

Døren blir innsatt der det i dagens situasjon er et vindu. Øvrig ornamentikk på fasade blir bevart. Under en slik tilbakeføring kan man også tenke seg en situasjon hvor man tilbakefører øvrige vinduer.

I oppgaven er det brukt den danske/norske tommen, på 2.614 cm pr tomme. Dette er gjort for å kunne prøve å komme så nært en historisk tro gjenskapning av som mulig.

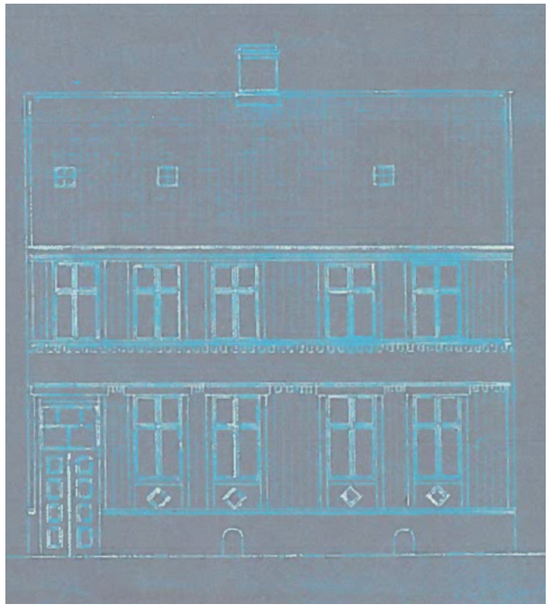

Arkivmateriale: Tegning fra 1916, viser daværende fasade

Dagens situasjon (2017). Omramming bevart.

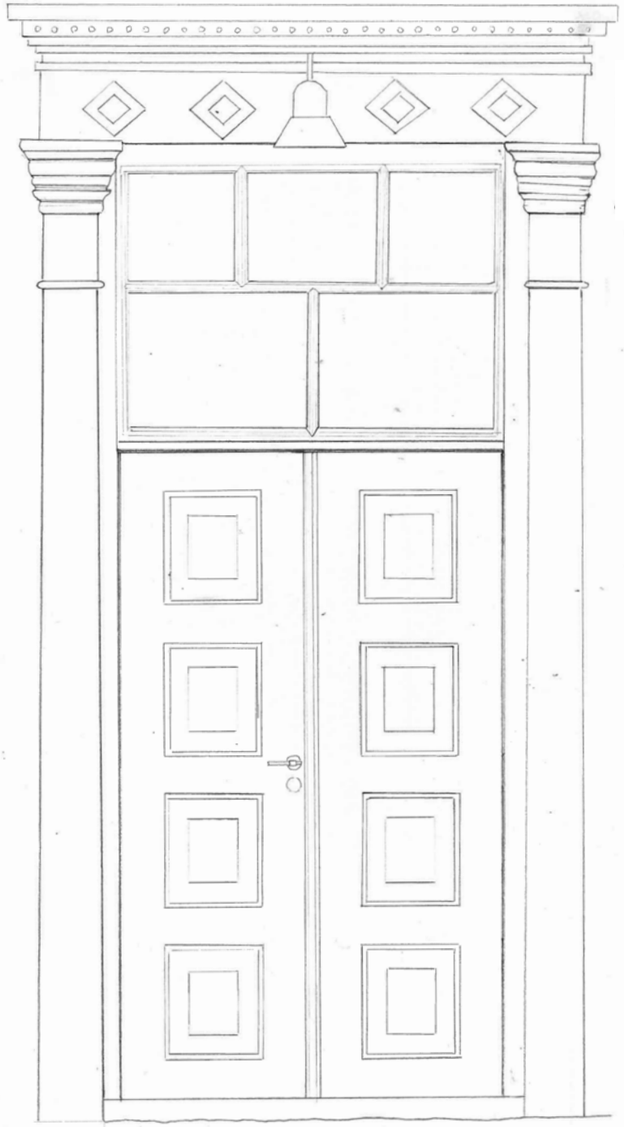

Dør utvendig med omramming

0 20 40 100cm

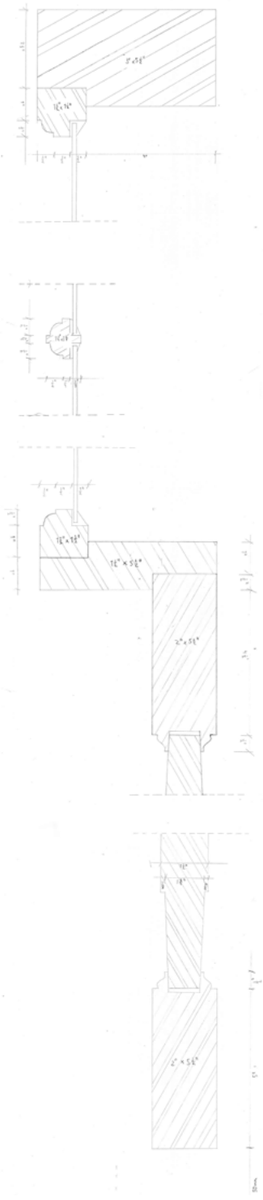

Vertikalsnitt gjennom dør 1:5

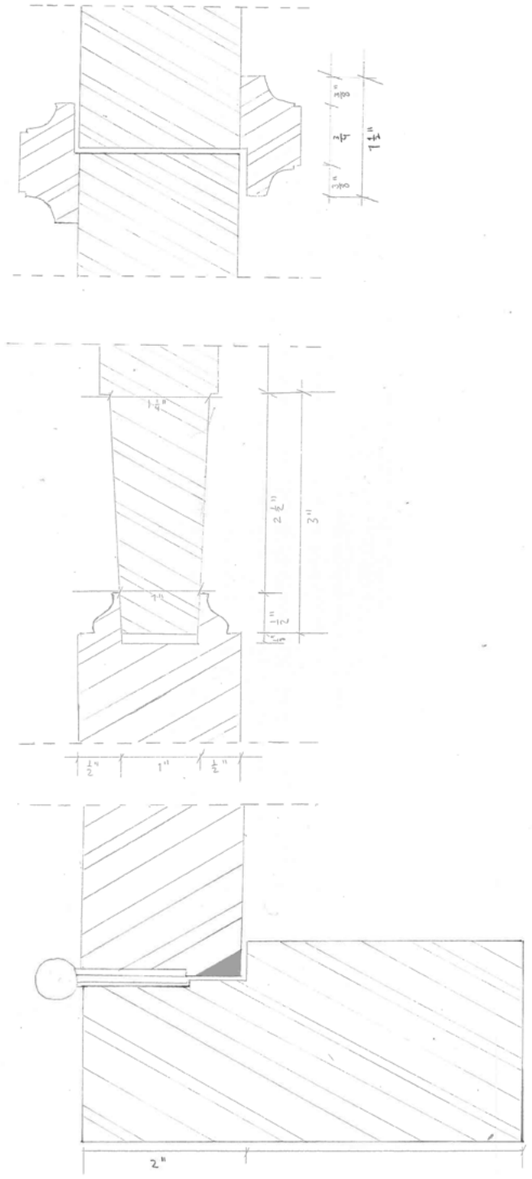

Horisontalsnitt gjennom dør 1:2

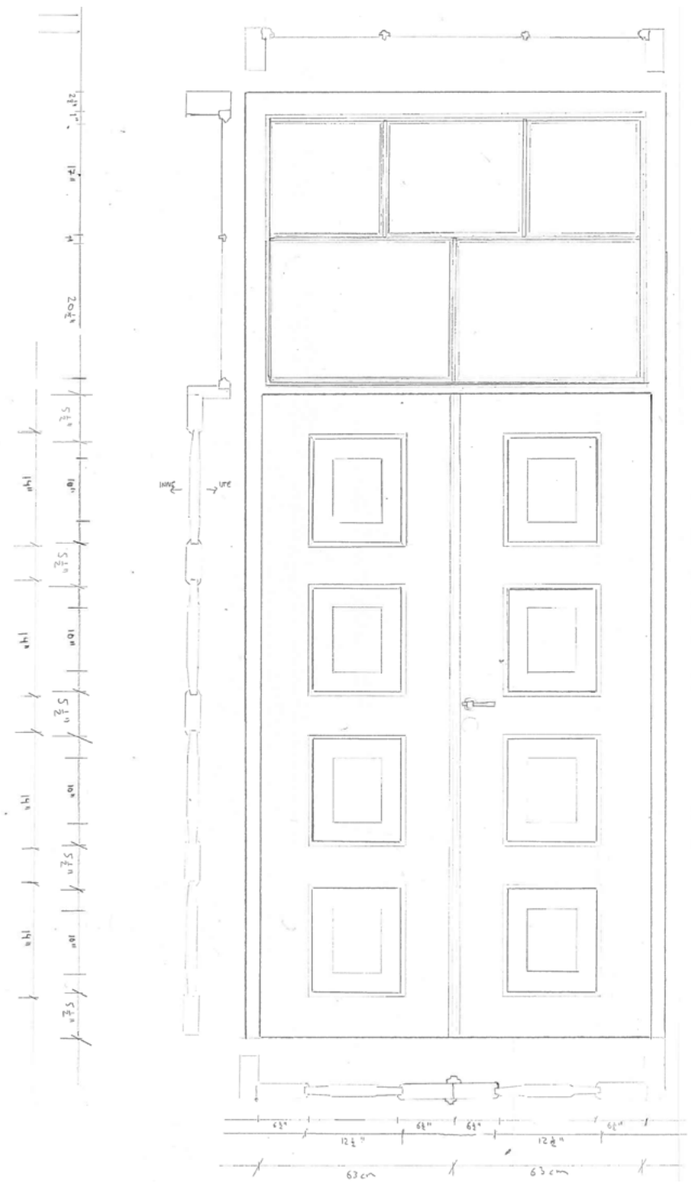

Dør innvendig

0 20 40 100cm

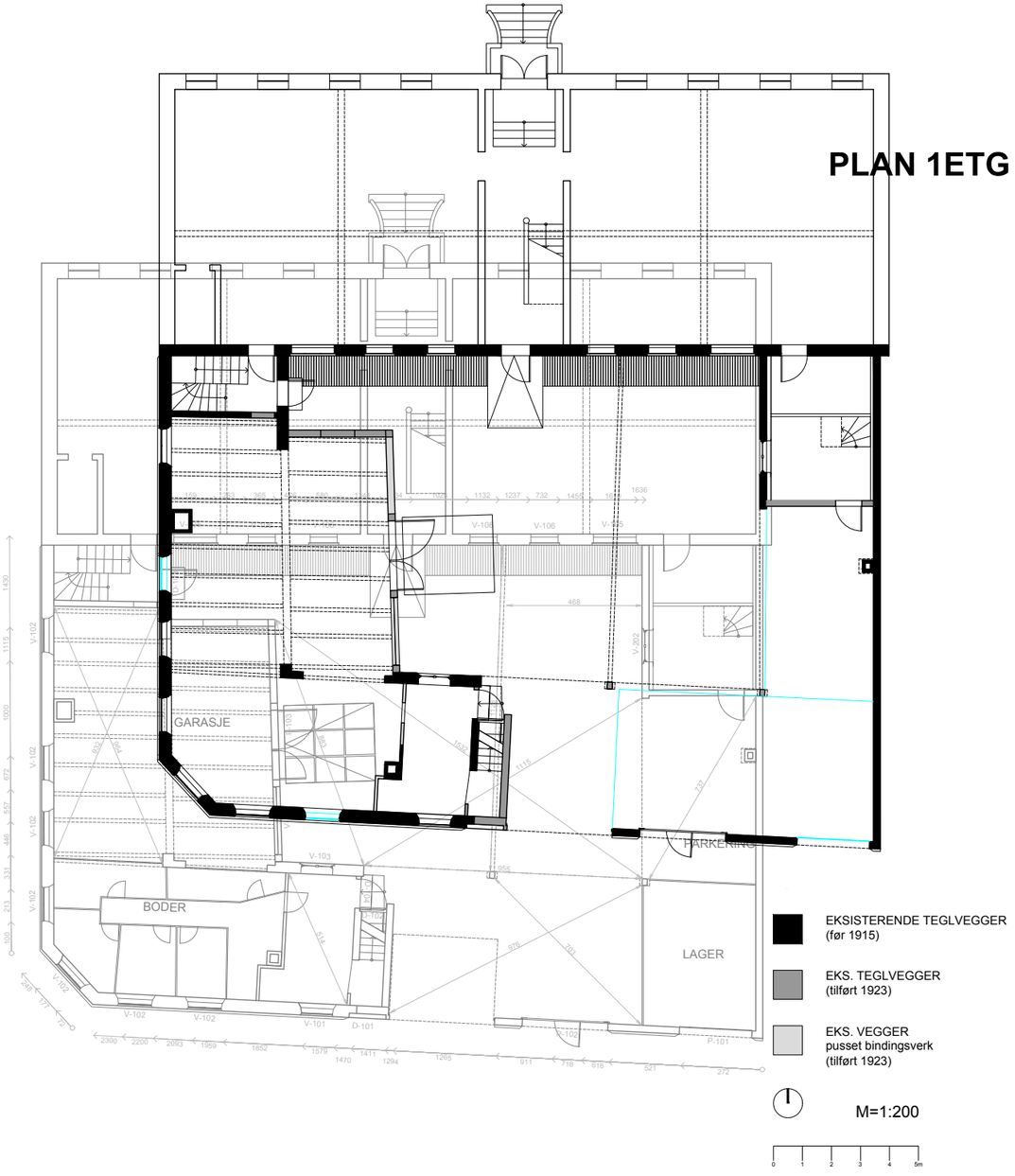

DEL i helhet

BEATE BJØRNERUD

DEL i helhet

Beate Bjørnerud

Adresse: Fjordgata 5
Nåværende bruk: bolig i 2etg, garasje/lager i 1etg
Foreslått bruk: bolig i 2etg, rom for arbeid/produksjon i 1etg

Del av en større plan om å revitalisere Trondhjems veiter.
Del av en kulturhistorie.
Del av en hverdag.
Del av en veit.
Del av et bygg.

En del av alle delene.

METODE

Har studert det eksisterende for å lære. Ikke for å skulle tilbakeføre eller gjengi, men for å kunne tilføre med en forståelse av stedets og byggets eksisterende logikk, relasjoner seg i mellom og innad bygningskroppen.

PROSJEKT

Tilføring og inngrep gjøres for å kunne bringe bygget med oss videre/videreføre bygget liv.

Programatisk enkelt med eksisterende bolig i andre, rom for arbeid/produksjon i første (i dag: garasje/boder/parkering). Det er en tilrettelegging for arbeid/produksjon som tilføres, funksjon underordnes rasjonalitet.

Det eksisterende og tilførte er ikke det samme, men deler av den samme helhet.

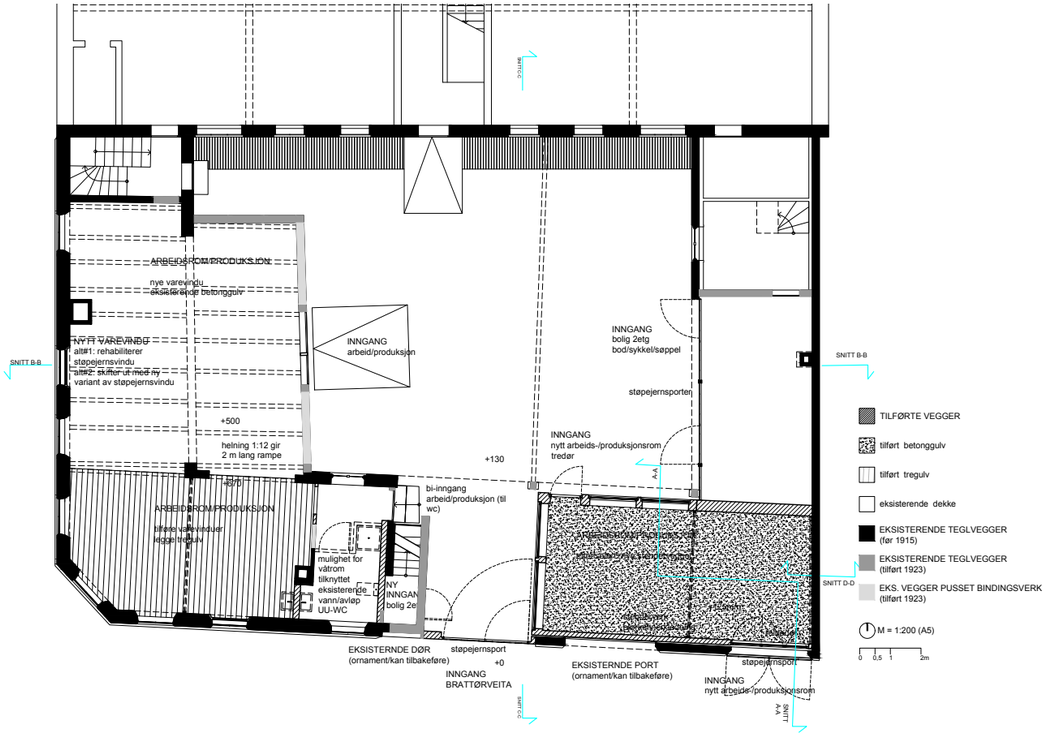

PLANFORSLAG FØRSTE ETASJE

FASADE SØR

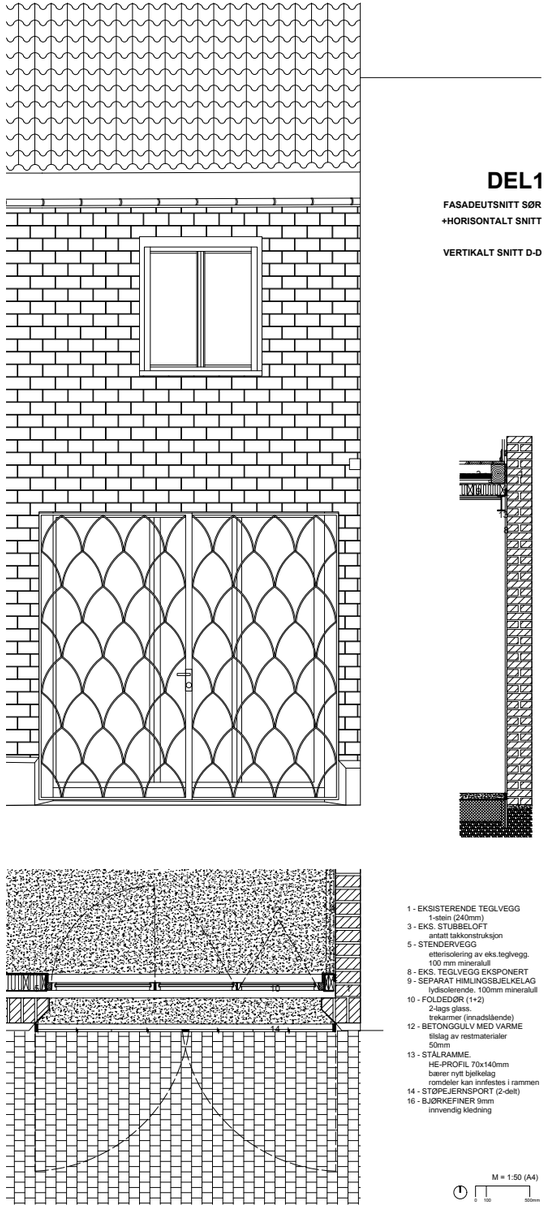

HORISONTALT DETALJSNITT (del1)

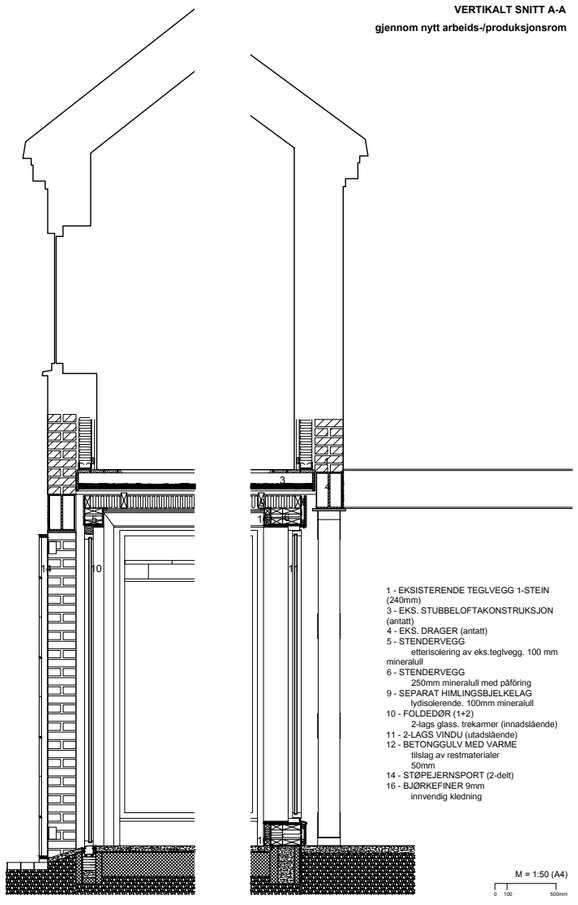

VERTIKALT DETALJSNITT (del1&2)

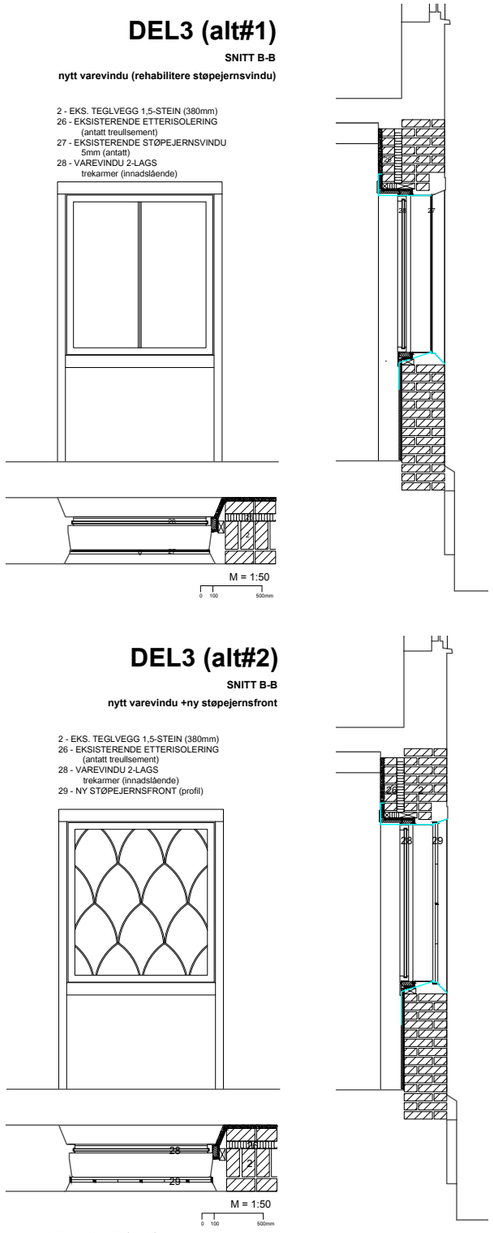

DETALJSNITT (del3)

KRITISK (UT)VEKST

FELIKS ULVÅEN ISAKSEN

KRITISK (UT)VEKST

Feliks Ulvåen Isaksen

Adresse: Fjordgata 5
Nåværende bruk: Bolig/Næring/Verksted
Foreslått bruk: Udefinert publikumsrettet

Prosjektet tar utgangspunkt i de mangesidige og komplekse fremtoningene til bygningen i Fjordgata 5. Hovedbygningen mot Fjordgata henvender seg mot fortauet med ett næringslokale i kjelleren, og kontorer/næringslokaler på første etasje.Denne delen av bygningen har også leiligheter i de øvrige etasjene, men disse har adkomst fra Brattørveita og gårdsrommet. Hovedbygningen er pyntet og represen-tabel, utført i gulmalt og pusset mur, med vindusomramminger, etasjebånd og andre dekorative elementer.

Den øvrige bygningsmassen, bakbygningen mot Brattørveita, fremstår som en nedtonet, mindre pyntet, mer praktisk og aldersmerket versjon av hovedbygningen. Den er ikke pusset, men slemmet og utført i den samme gulmalingen som dekker hovedbygningens yttervegger.

Vi kan spore skjevheter, arr og teksturer i disse veggene på en grunnleggende annerledes måte enn i bygningen mot Fjordgata.

I gårdsrommet er det tydelige spor etter endring i bruk, og bygningsmasse gjennom historiens løp. Endringer som bekreftes av funn i tegnings-materiale som vises tydelig hvordan bygningens endring i bruk, har påvirket fjerning og tilføring av bygningselementer. Disse har i stor grad vært praktisk fundert, med rot i bygningens drift som har vært preget av tungt, praktisk arbeid med behov for slitesterke materialer og omgivelser.

Et eksmpel på dette er utvidelsen av verkstedlokale i bakbygningens vestre fløy, og rivingen av ytterveggene i den østre. Dette er store inngrep i bygningens bruksmønster og fremtoning, som på tiden de ble gjennomført, ikke bar spor av å forholde seg sentimentalt eller på andre måter viste tegn på å ta vernehensyn i bruken av bygningen.

Andre interessante spor av liknende art er å fnne i ytterveggen til hovedbygget som vender mot gårdsrommet. Her finnes, blant annet, en gjenmurt portal som i fortiden har ført ned til en hvelvkjeller. Disse er noen av mange spor i husets hud, som det er mulig å lese og nyte for de som ser etter, og som det er vanskelig

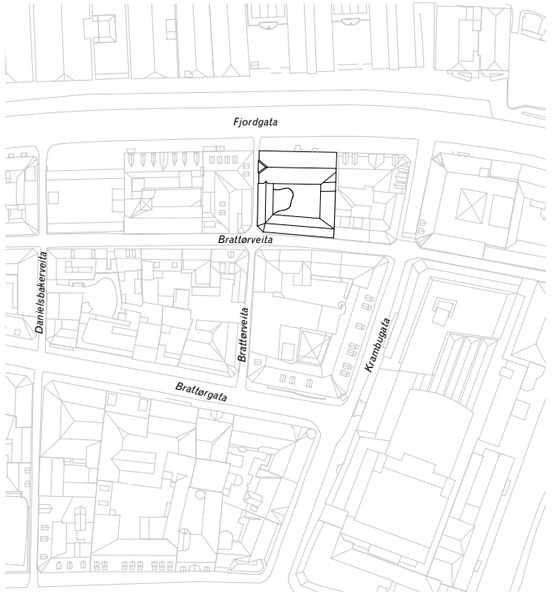

Situasjonsplan 1:2000

å ignorere i det å bearbeide bygningen i dag.

Ved å ta utgangspunkt i en tilføring av nye arkitektoniske elementer (i dette tilfellet en nytolkning av verkstedsutvidelsen som en utvekst fra det eksisterende bygget) er det mulig å se på bygningens særegenheter, og behandle dette på en kritisk, kreativ og uventet måte som igjen kan produsere arkitektur med romlige opplevelser, utvendig uttrykk og iboende kvaliteter som ikke kan eksistere noe annet sted.

Dette prosjektet arbeidet tett med å fortolke eksisterende situasjoner. Romligheten og kvalitetene til hvelvkjeller og de mørke, dunkle lokalene under bakken. De interessante nesten-sammenknyttende lysgravene ned til kjellerlokalet i hovedbygningen og potensialet for å knytte sammen veita, gårdsrommet, Fjordgata og de tilgjengelige lokalene i både bakbygningen og hovedbygningen.

Dette, sammen med en bevisst alternativ tilnærimgsmåte, ønsker prosjektet å gå inn i dialog med historien, eksisterende rammeverk, og diskusjonen rundt hvor-dan vi forholder oss til historiske bymiljø som skal fungere som en del av en levende, mangesidig by.

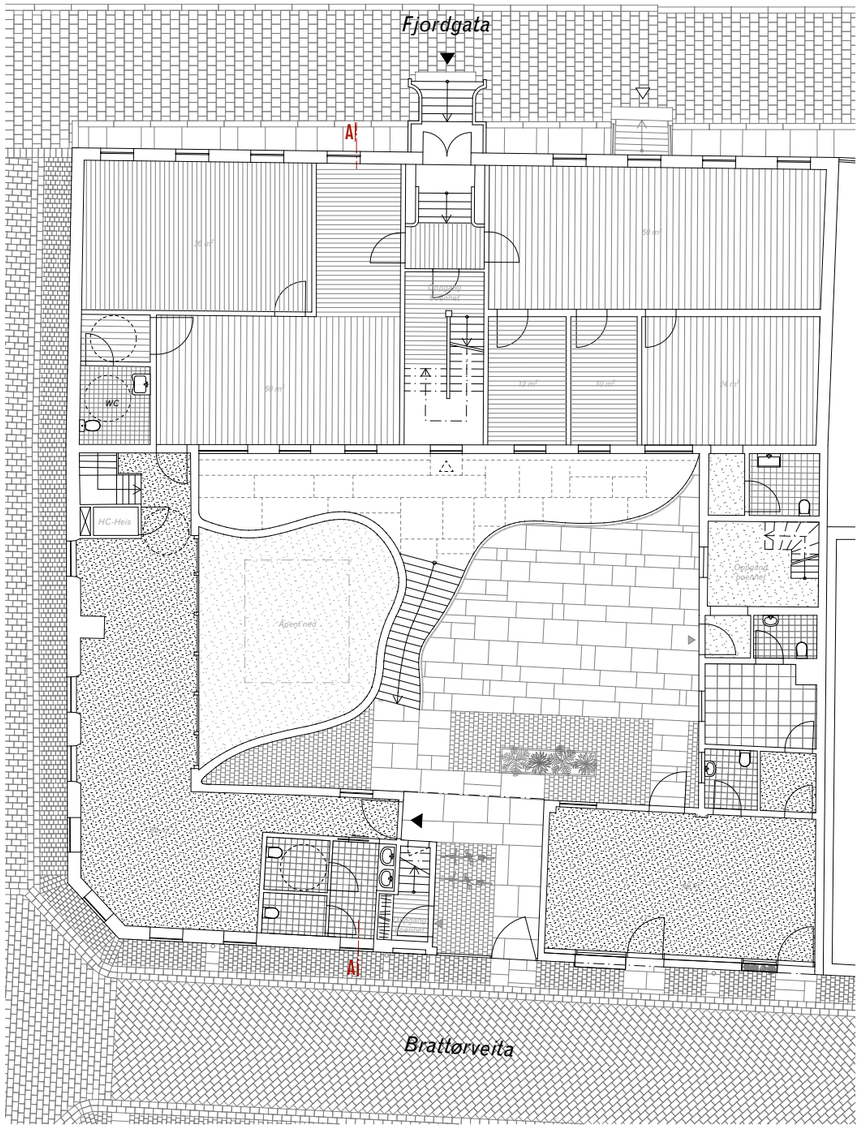

Plan 1. Etasje
1:200

Eksisterende situasjoner

Gårdsplassituasjon

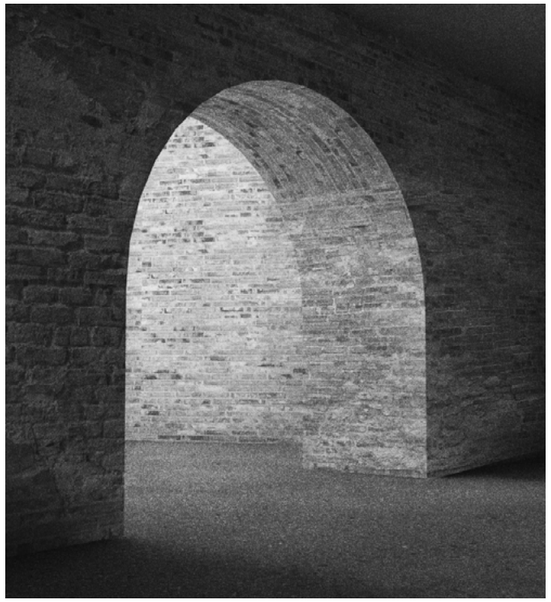

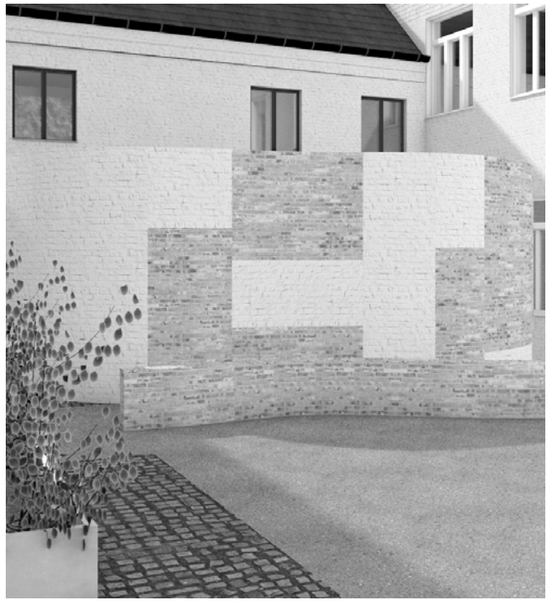

Snitt
1:200

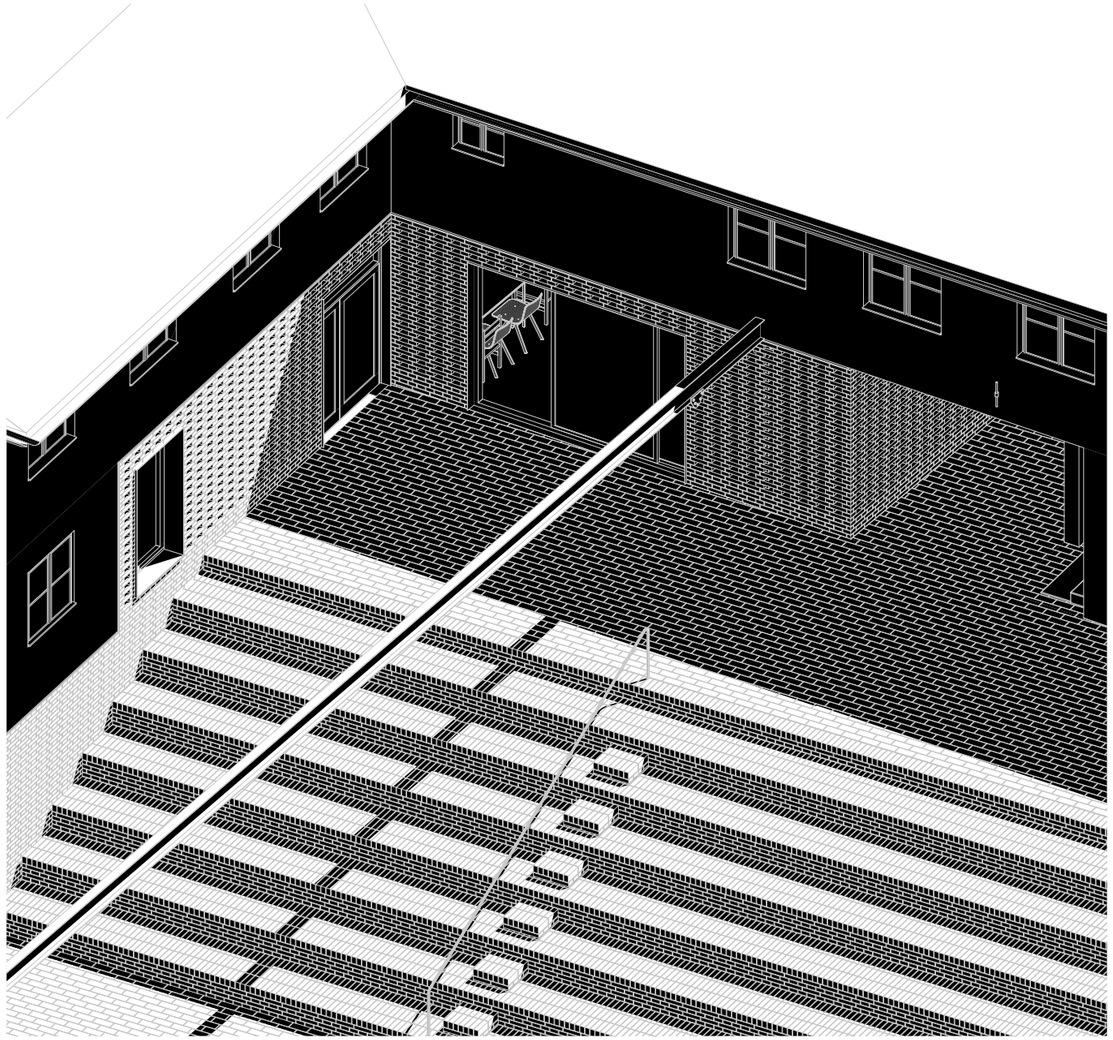

TMV

SONDRE HERMUNDSTAD

TMV

Sondre Hermundstad

Adresse: Fjordgata 5
Nåværende bruk: Parkering, lager og tomme kontorlokaler
Foreslått bruk: Verksted

Fjordgata 5 har siden antatt etablering i 1857 gjennomgått store endringer i bygningskroppen. Den største og mest dramatiske endringen på bygget ble gjennomført i 1913, hvor ytterveggene i sør-øst i gårdsplassen ble erstattet med stålsøyler. I dag er inngrepet fremdeles gjeldende, og kan ses på som et startskudd for byggets senere endringer i bruk. Bygget har tidligere hatt aktive funksjoner som birdo til økt felleskap og vekst i samfunnet. Funksjoner som maskinforretning, verksted og undervisningslokale for sveisemetoder. Dagens funksjoner som parkeringsplasser, garasje og boder er døde funksjoner som ikke bidrar. Det har derfor vært viktig å tilbakeføre aktive funksjoner som setter fokuset tilbake på økt felleskap og vekst i samfunnet.

Fjordgata 5 med gårdsplassen som en kjerne vil bli en innovasjons plattform som samler og akselererer veksten for den kreative scenen i Trondheim. Denne plattformen blir et nytt offentlig sted i Brattørveita, som gir rimelig tilgang til verktøy, arbeidsområdet og teknisk ekspertise. Byggets rike historie om å lage og reparere vil videreføres ved å skape et verksted for individuelle privatpersoner, småbedrifter og fagfolk. Tilbudet skal være et bredt utvalg av utstyr og program for undervisning og aktiviteter.

Prosjektets utforming er inspirert av eksisterende byggemetode og materiale. Teglens størrelse har vært det styrende elementet for utformingen av gårdsplassen. Dagens gårdsplass har mistet sin identitet og fremstår fragmentert, prosjektet tilbakefører vegger som redefinerer gårdsplassen og portrommet. Et usett potensiale er å knytte kjelleretasjen i hovedbygget mot Fjordgata med gårdsplassen og Brattørveita. Dette er gjort ved å introdusere et amfi, som skal være et samlende element.

Materialene skal være enkle og fleksible. Innebygde elementer skal passe til sin robuste nåværende bruk.

Trondheim Mekaniske Verksted kan ses på som en langsiktig visjon om å sammen med andre åpne verksteder (Studio Beta, Nyhavna) i Trondheim bygge et nettverk som gjør denne funksjonen like kjent i vår by som biblioteker og fritidssentre.

Stålsøyler

Lyssjakt opp mot gårdsplassen fra kjeller

Fra kjelleren i hovedbygget med lyssjakten.

Lyssjakt ned til kjeller fra gårdsplass

Eksisterende konstruksjon

Inngang til gårdsplass og kafe fra Brattørveita

Fra kjelleren i hovedbygget og ut mot gårdsplassen og amfiet

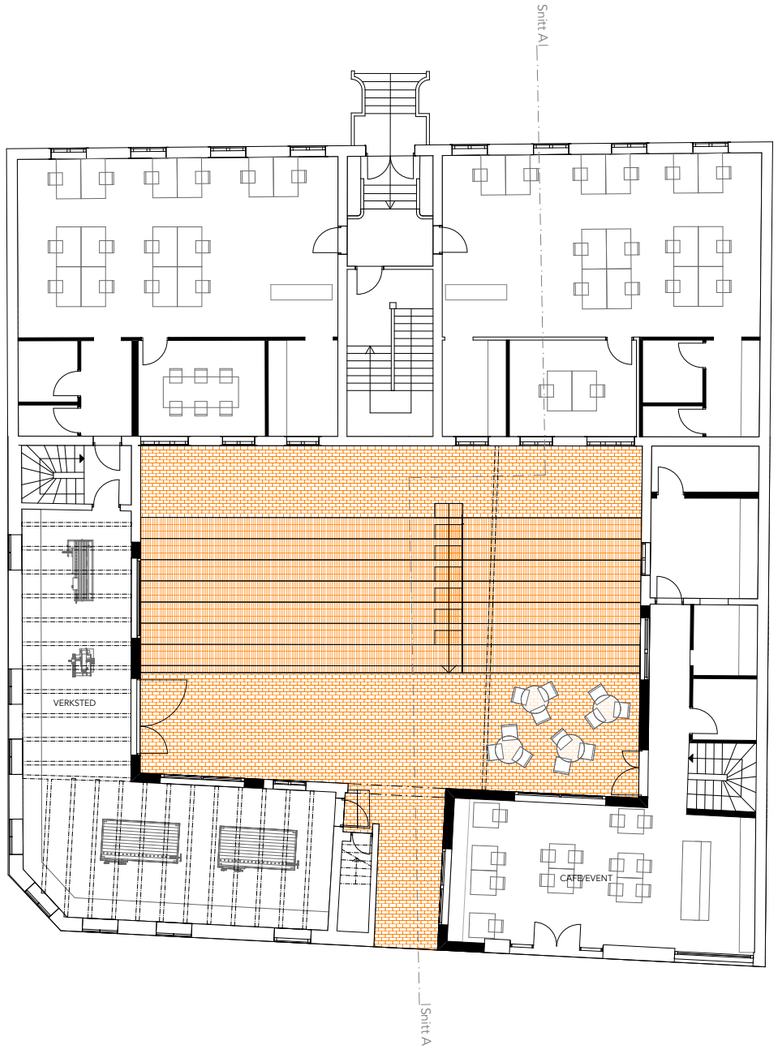

PLAN 1 ETG
1:200

Snitt A
1:200

Utformingen av gårdsplassen baserer seg på den eksisterende teglens størrelse og skaper et samlende utrykk.

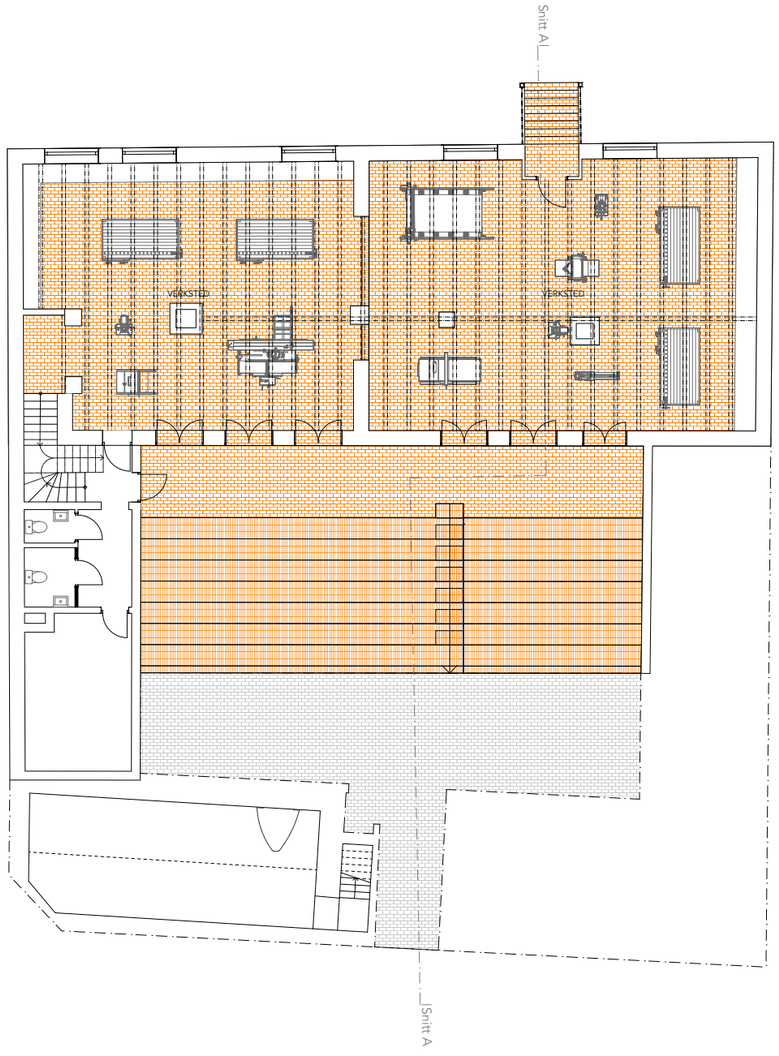

PLAN KJELLER
1:200

Nerbyen kreative kollektiv

HANNA LANDFALD HANSSEN OG ULRIKKE SCHØNFELDT LARSEN

Nerbyen Kreative Kollektiv

Hanna Landfald Hanssen og Ulrikke Schønfeldt Larsen

Adresse: Fjordgata 5
Nåværende bruk: Tomme lokaler og boliger
Foreslått bruk: Ungdomsklubb og atelier til utleie

Vårt prosjekt ligger i Fjordgata 5, med en bakgård mot veita som tidligere har vært blant annet undervisningslokaler for sveising. Idag står første etasje i Fjordgata 5 tom, eller benyttes til oppbevaring.

Vi tror at det viktigste grepet for å revitalisere Brattørveita er å gi veita nye program som retter seg mot flere enn dem som bor der idag. Slik vil interessen og eierskapsfølelsen for veita bli sterkerer hos en større andel av byens befolkning, og flere vil holde veita trygg og i god stand.

Første etasje og kjeller blir til Nerbyen Kreative Kollektiv - et kombinert kunst- og håndverkssenter som tilbyr arbeidslokaler for håndverkere og kunstnere og en fritidsklubb for ungdom, samt verksteder og utstillingslokaler som både klubben og de profesjonelle bruker. Håndverkere og kunstnere som jobber her underviser også i ungdomsklubben. Å videreformidle håndverket sitt er en sterk del av kulturen og viktig for å bevare kunnskap som har blitt overført i generasjoner.
Ved tilbakeføre "svenn og lærling"-situasjonen som tidligere har vært i Fjordgata 5, kan vi skape gode forhold for både håndverkere og ungdommer.

De profesjonelles ekstra inntekt for å undervise ungdommene gjør at de smalere disiplinene kan overleve både økonomisk og ved at kunnskapen videreføres.

Vårt fokus har vært å finne et program som kan passe inn i Fjordgata 5 uten store konstruktive inngrep. Når boder og lettvegger fjernes har bygningen store rom som lett kan skifte program og hvor man kan drive med plasskrevende aktiviteter. Bygningen har bærende teglvegger. Der vi har lagt til nye elementer har vi undersøkt tegl som materiale, og hvordan den kan brukes til ulike formål. Idag er fasaden i dårlig stand, og vi forutsetter en tilbakeføring av den overflatebehandlede, gule teglveggen.

Inngang fra Brattørveita

Fasade nord 1:200

Fasade Sør (fra gårdsrom) 1:200

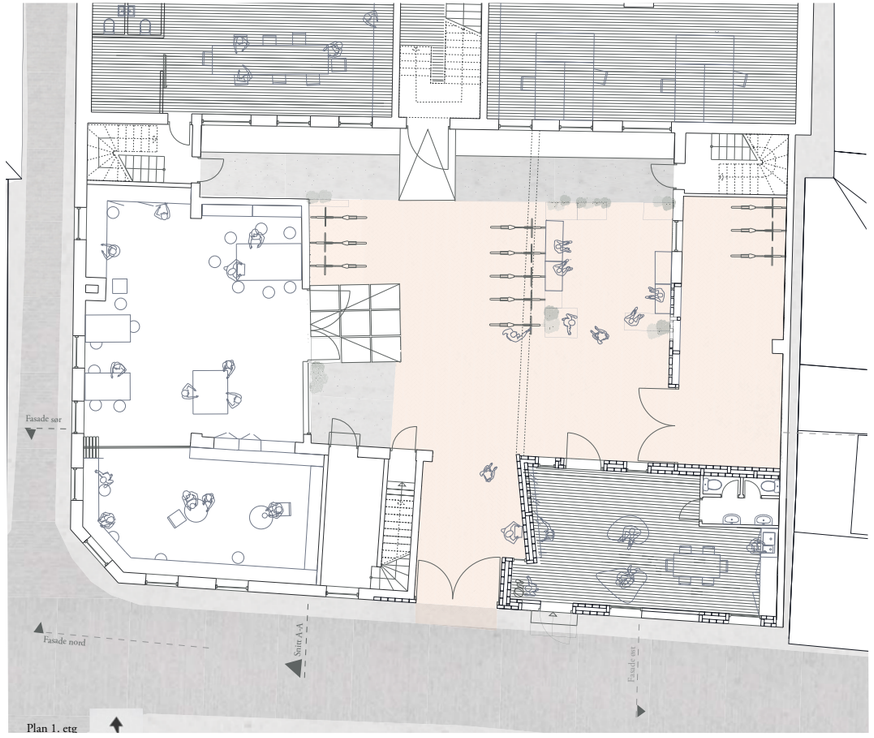

Plan 1: 200

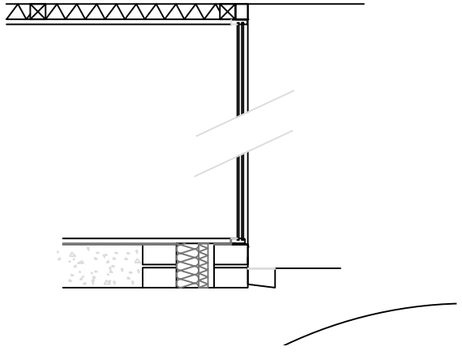
Vindusdetalj 1:20

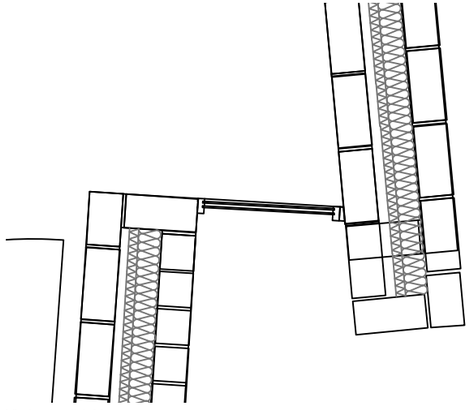
Vindusdetalj 1:20

Inne i Bod i bakgården

Fasade Vest (fra gårdsrom) 1:200

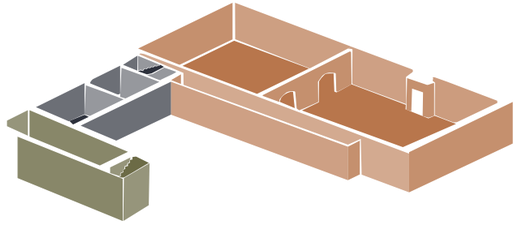

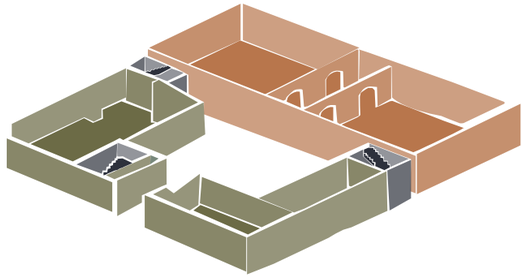

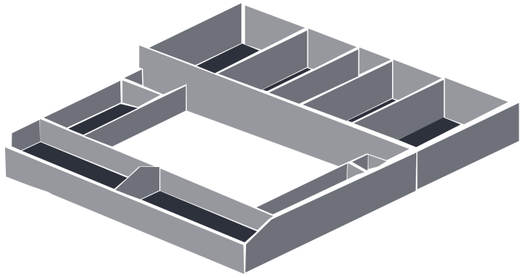

Vi vil legge til rette for et senter for ungdommer i 12-17 årsalderen. Det skal være mulig å drive med
forskjellige lettere håndverk og også bare møte andre ungdommer og
voksne med interesse for de formgivende fagene. Det er viktig for oss å bevare den tradisjonssrike
kunnskapsoverføringen som håndverkerne alltid har praktisert.

De som skal drive dette ungdomssenteret ser vi for oss at er forskjellig typer voksne som har det til felles at de driver med formgivende fag. Særlig for tradisjonshåndverkere og uetablerte kunstnere kan det være en utfordring å få det til å gå rundt økonomisk. Derfor vil det at de driver undomsklubben, være med på å sørge for at de kan drive med arbeidet sitt.

Beboerne i Fjordgata 5 bor i 2. etasje i bakgård, og i 2. etasje og loft i
forgården. Dette er selveierleiligheter som holder seg i forholdsvis god stand og vi ser ingen grunn til å endre noe på dem.

BOLLEKINN I BRATTØRVEITA

JULIE O. FOSSE OG MELINA LEFSAKER

BOLLEKINN I BRATTØRVEITA

Julie O. Fosse og Melina Lefsaker

Adresse: Brattørveita 13 abc
Nåværende bruk: kommunale boliger
Foreslått bruk: barnehage og offentlig lekeplass

BOLLEKINN I BRATTØRVEITA

Brattørveita var tidligere ei livlig veit fylt med lek og barnelatter, og dette er noe vi ønsket å tilbakeføre gjennom vårt prosjekt. Derfor valgte vi å transformere Brattørveita 13 ABC til barnehage. Det tilhørende uteområdet på den tidligere tomten til Brattørveita 13 C, kan brukes som offentlig park og lekeplass etter barnehagens stengetid.

Et slikt lekeområde trenger areal og romslighet. Ved å fjerne den ene fløyen i bakgården og lage et uteområde over flere etasjer oppnår man dette. Vi har derfor bygget videre på svalgangen som eksisterer utenfor 13 A i dag. Dette knytter uteområdet til bygningen, og bidrar til å skape ulike soner for lek og opphold. Svalgangens konstruksjon skal også fungere som bæring for de ulike lekeapparatene.

Brattørveita 13 ABC ble bygget i år 1841, og har siden den gang blitt brukt til blant annet vertshus, butikklokaler og boliger. Det har gjennom tidene vært mange forandringer innvendig, og i dag er det kun de bærende lafteveggene som er opprinnelige.

Vi ønsker å bevare de bærende lafteveggene, og ved å eksponere de laftede innerveggene viser vi også innvendig at dette er et gammelt bygg. Eldre tegninger forteller oss hvor det finnes åpninger i lafteveggen, og de åpningene vi ikke benytter oss av gjøres om til glassfelt med hyller. Dette sikrer også siktlinjer i mellom rommene. Eksteriøret ellers blir bevart slik det er i dag, med sveitserstilen bygningen fikk rundt år 1890.

Barnehagen har plass til 20 barn, fordelt på to avdelinger. Avdelingene holder til i hver sin etasje, og personalrommene finnes i tredje etasje.

Situasjonsplan 1:2000

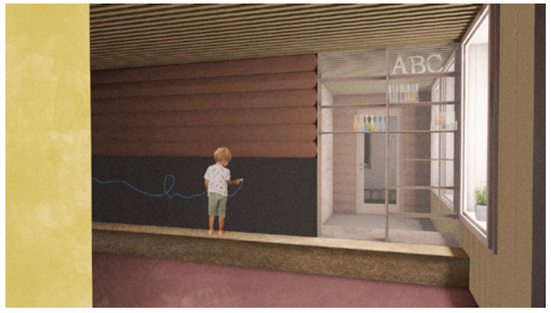

Romlig skisse som viser siktlinjen fra entre til avdeling. De eksponerte lafteveggene beskyttes med en brystning i tavlemateriale.

Romlig skisse som viser interiøret i avdelingen. De etterisolerte lafteveggene kles i osp, og gulvet får linoleumsbelegg. Spilehimling sørger for dempet akustikk.

Plan 1. etasje 1:200

Plan 2. etasje 1:400

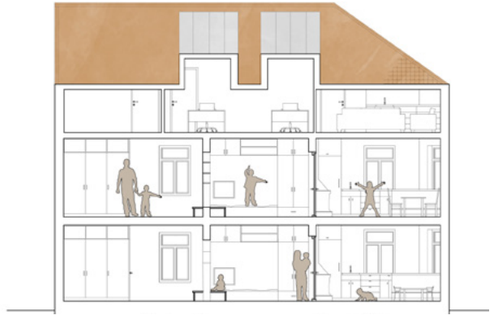

Snitt A 1:200

Snitt B 1:200

Snitt C 1:200

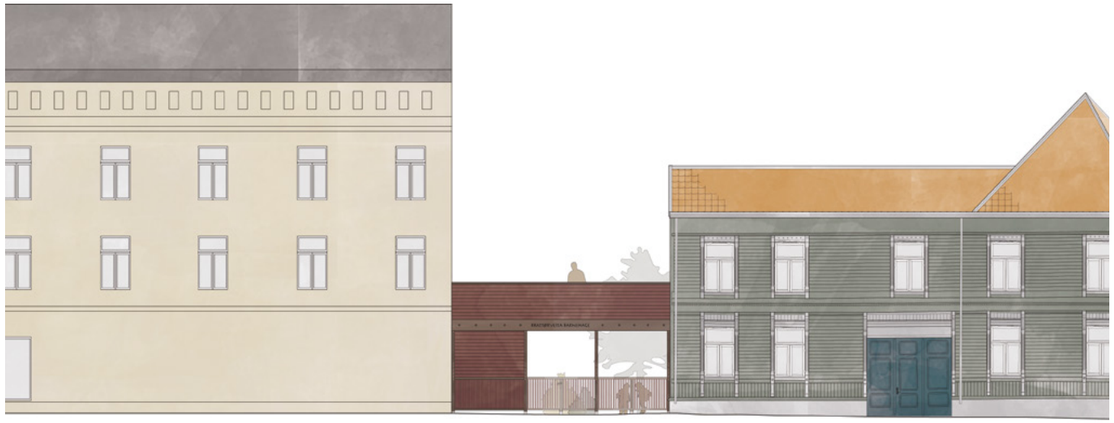

Fasade mot øst 1:200

Bildetekst

NABOSKAP I VEITA

GURO GRIMSGAARD OG JULIE LERFALD

NABOSKAP I VEITA

Guro Grimsgaard og Julie Lerfald

Adresse: Brattørveita 13 abc
Nåværende bruk: Kommunale boliger i 13 ab og ledig tomt på 13 c
Foreslått bruk: Transformasjon til 4 leiligheter og ny bolig på 13 c

Vi tror veitene i Trondheim kan løftes ved å få inn beboere som føler eierskap til stedet. En by uten beboere blir fort en kjedelig by, og kanskje er veitene blant de best egnede stedene å legge til rette for denne typen bruk. Slik vi ser det er problemet i dag at boligene i Midtbyen i stor grad er utleieboliger for studenter som bor der over kortere tid.

Vi ønsker å få inn grupper som kan bo i området over lengre perioder og på den måten skape et godt naboskap. Derfor legger vi opp til tre selveierboliger for barnefamilier. I tillegg lager vi et par mindre leiligheter for å få en blandet beboermasse.

Alle fem leilighetene har utgang til en felles bakgård, som vi håper vil bidra til følelsen av naboskapet vi er ute etter. I bakgården er det lekestativer, sitteplasser, sykkelstativ, verksted, vaskerom og tilgang til boder i hvelvkjellerene under bygget.

Den eksisterende bebyggelsen bevares i stor grad slik den er utvendig, men det gjøres større endringer i interiøret. Det legges her fire leiligheter over to og tre plan. På den måten får alle leilighetene noe areal som ikke ligger på bakkeplan.

Sør på tomta er det en tomt som har stått tom siden 1973. Her bygger vi en moderne familiebolig over tre plan. Vi mener at det her er riktig å lage et relativt lavt trehus som passer inn i sine omgivelser, men at det samtidig bærer preg av tiden det er bygget i. Vi har derfor valgt et uttrykk der panelbredder og -retninger blir en moderne ornamentikk. Huset har fått farge som resten av trehusene i veita, men med en gjennomskinnelig lasur som viser treteksturen.

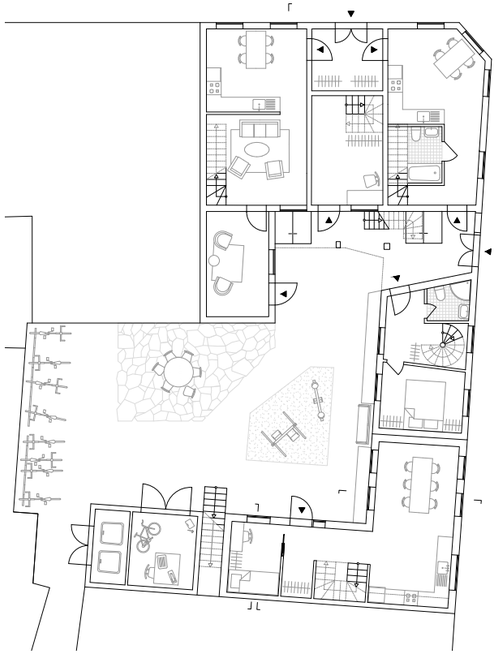

Plan 1. etasje 1:250

Plan 2. etasje 1:250

Plan 3. etasje 1:250

Fasade øst

Snitt nord-sør

A, B og C

HARALD SELJESÆTER OG JARL KNUDSEN

A, B og C

Harald Seljesæter og Jarl Knudsen

Adresse: Brattørveita 13 A, B og C
Nåværende bruk: Parkeringsplass og sosialboliger
Foreslått bruk: Leiligheter og utearealer

Brattørveita 13 A, B og C ligger i krysset mellom veitas øst-vest og nord-sør-gående løp. A og B er en godt bevart bygning som gjennom tiden har sett liten endring foruten små forskjeller i fasadefargene. 13 C derimot står i dag tom da bygningen ble revet etter brann. Den åpne plassen er brukt som parkeringsplass og improvisert dynge. Den høye brannveggen og Brattørveita nord-sør generelt er nedtagget og dårlig holdt. Solforholdene er kjipe og gårdsrommene små og begrensende.

Fra gammelt av var bygningenes gårdsrom separert med et gjerde, som fremdeles står der i dag. A og B er sosialboliger og planløsningen er preget av små leiligheter med ugreie fellesrom.

I dette prosjektet ønsker vi å bygge nye boliger der 13 C stod, og å åpne gårdsrommene for å danne et felles uteområde for 13 A, B og C.

I 13 A og B endrer vi planløsning og erstatter de små hyblene med leiligheter i hver etasje. Ut mot Brattørveita nord-sør gjør vi en synlig kobling mellom det nye og det gamle, noe som resulterer i to langstragte leiligheter på hver sitt plan.

Gjennom nybygget på 13 C og inngrepene i 13 A og B, vil vi skape en bedre bosituasjon enn det er i dag. Gårdsrommet utvides og får fellesarealer både ute og inne for beboerne. Sammen med nye og større leiligheter vil vi gi beboerne eierskapsfølelse og gjøre plassen til et godt sted å være.

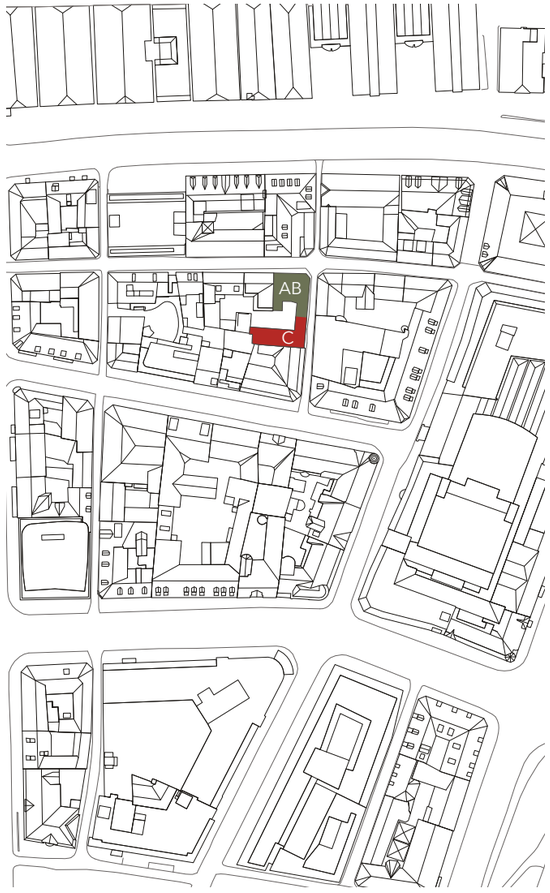

1:2000. Situasjonskart

1:200. 1. etasje

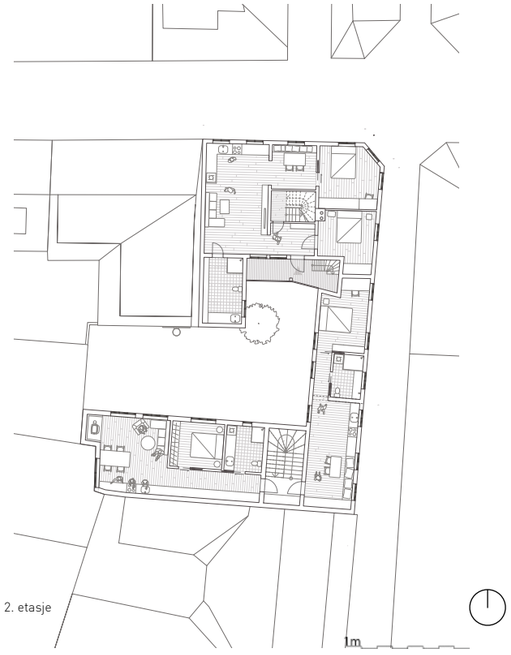

1:400. 2. etasje

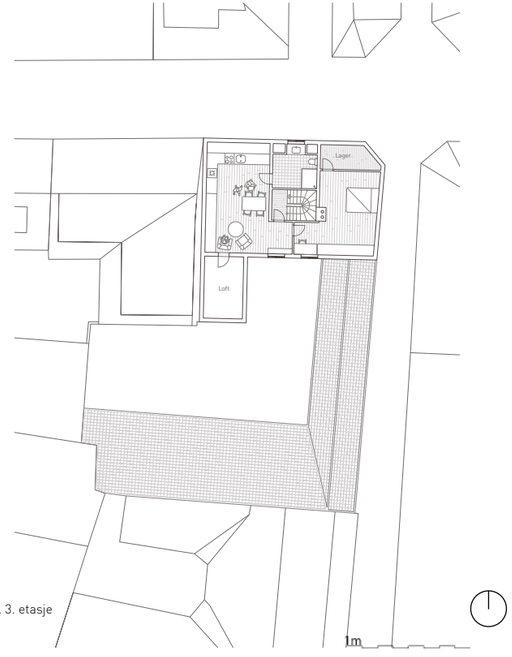

1:400. 3. etasje

1:200. Snitt AA

Illustrasjon fra Brattørveita nord-sør.

A B C D

Fasade sør
M 1:50

0 0,5 1 2,5m

TILBAKEFØRING AV FASADE TIL 1911

EMILIE BERGE OG HANNA FINGARSEN

TILBAKEFØRING AV FASADE TIL 1911

Emilie Berge og Hanna Fingarsen

Adresse: Fjordgata 15
Nåværende bruk: Restaurant, tomme lokaler og bolig
Foreslått bruk: Restaurant, butikk, kontor og bolig

TA VARE PÅ

På fasaden i dag finner vi mange spor etter hvordan fasaden så ut i 1911. Store deler av fasaden vil derfor bli tatt vare på. Blant annet pilastere, kledning, båndgesims og port vil blir tatt vare på og rehabiliteres og utbedres der det er behov for det.

LEGGE TIL

Ved tilbakeføring av fasaden vil også elementer bli lagt til. Vinduer i 2. etasje vil for eksempel bli byttet ut med tidsriktige to og trefagskryssspostvinduer og søylene i 1. etasje blir kopiert og plassert på flere steder på vestenden av fasaden.

DOKUMENTASJON FOR TILBAKEFØRING

For å komme frem til hvordan fasaden så ut i detalj i 1911 har vi benyttet oss av ulike kilder. Blant annet en fasadetegning fra 1911 og et bilde fra 1938. Vi har også studert dagens fasade, benyttet oss av bøker, Byggforsk, veiledning med lærere og befaring i Trondheim.

PLANPRINSIPP

I 1911 ble det etablert to butikklokaler ut mot Brattørveita. Vi ønsker at vår fasade skal skape liv i veita og vil gjeninnføre butikklokalene. Det vil si at både tilbakefører fasaden og bruken fra 1911.

1911 I 2017

Samtidig som fasaden skal se ut som den gjorde i 1911 ønsket vi også at den skulle kunne passe inn i dagens standarder. Vinduene har derfor fått to glassruter og gesimskassen har blitt utbedret for å unngå unødvendige fuktskader i fasaden.

FARGE

Vi har sett på fargene i Brattørveita i dag og gultonen fra 1911 gir lite til veita. Dagens grønnfarge bidrar derimot med litt mer kontrast i det ellers gul/sand-fargede området av veita. Dagens farge trenger likevel noen justeringer. Vi har kommet med forslag til nye farger hvor vi har valgt å blant annet øke svartheten, minske kuløren og endre fargetonen på fargene vi finner på bygningen i dag.

Tas vare på

Legges til

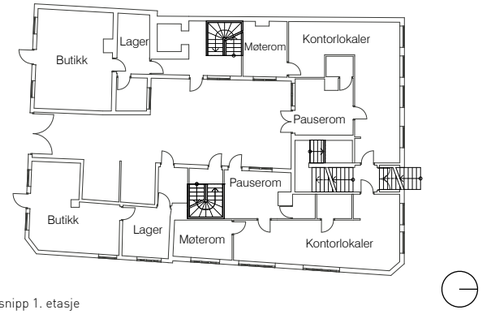

Planprisnipp 1. etasje

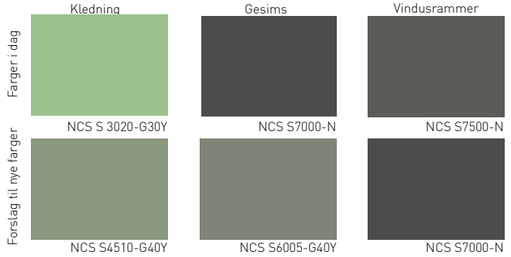

Fasaden mot Brattørveita 1911

Fasaden mot Brattørveita 1938

Fasaden mot Brattørveita i dag

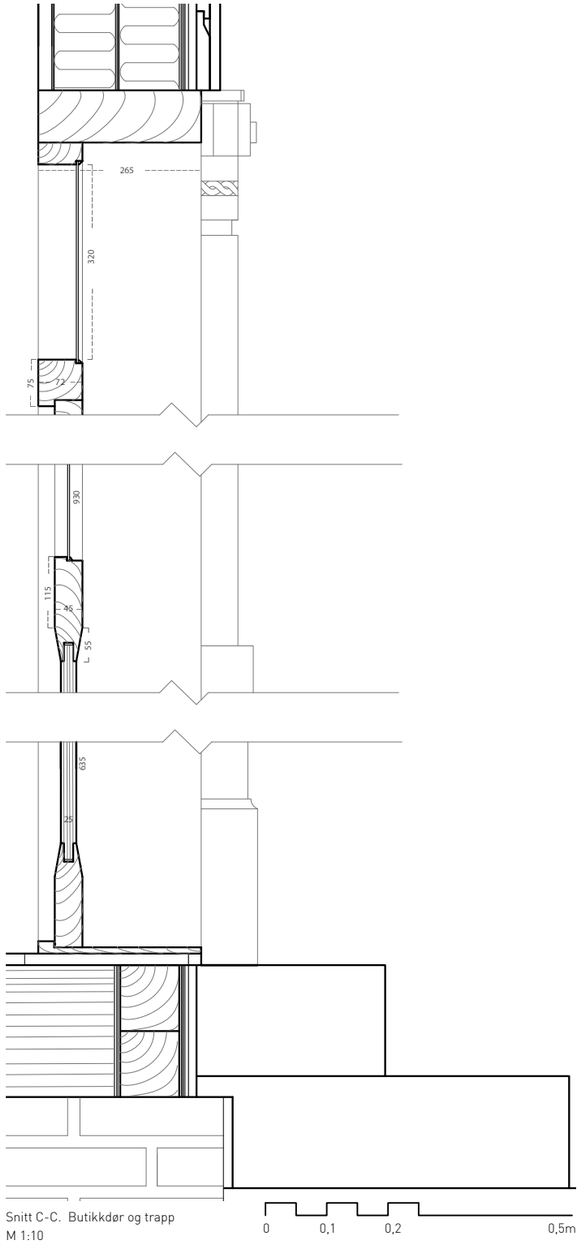

Snitt C-C. Butikkdør og trapp
M 1:10

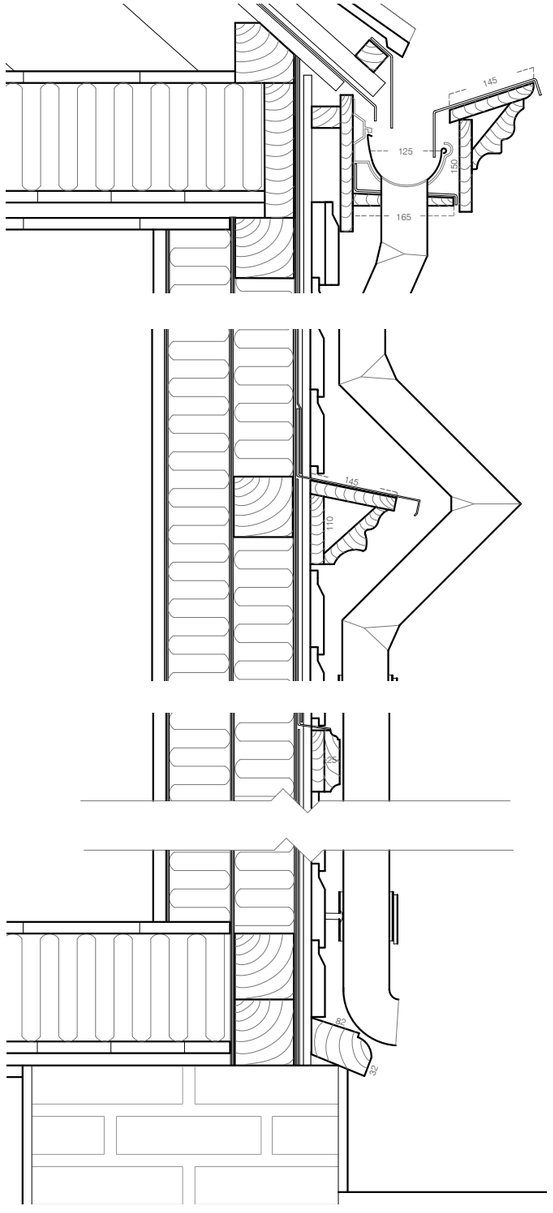

Snitt A-A. Gesimskasse, nedløp og sokkel
M 1:10

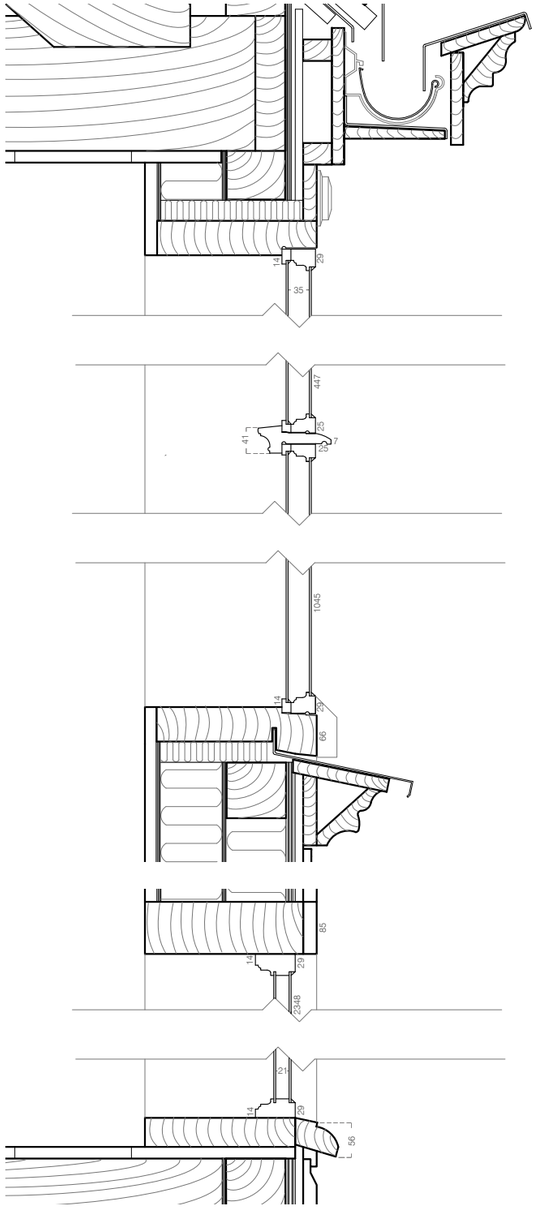

Snitt B-B. Vindu 1. og 2. etasje

0 0,1 0,2 0,5m

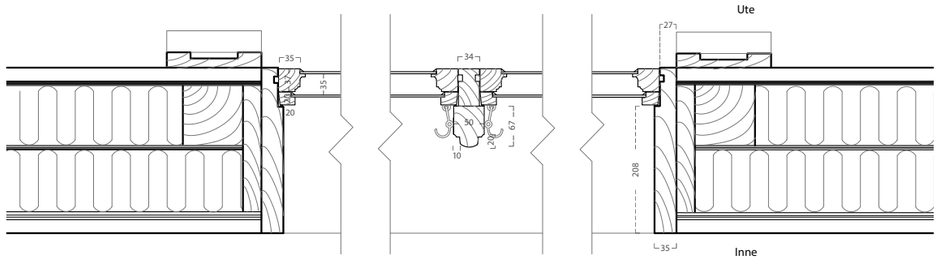

Snitt F-F. Horisontalsnitt vindu 2. etasje

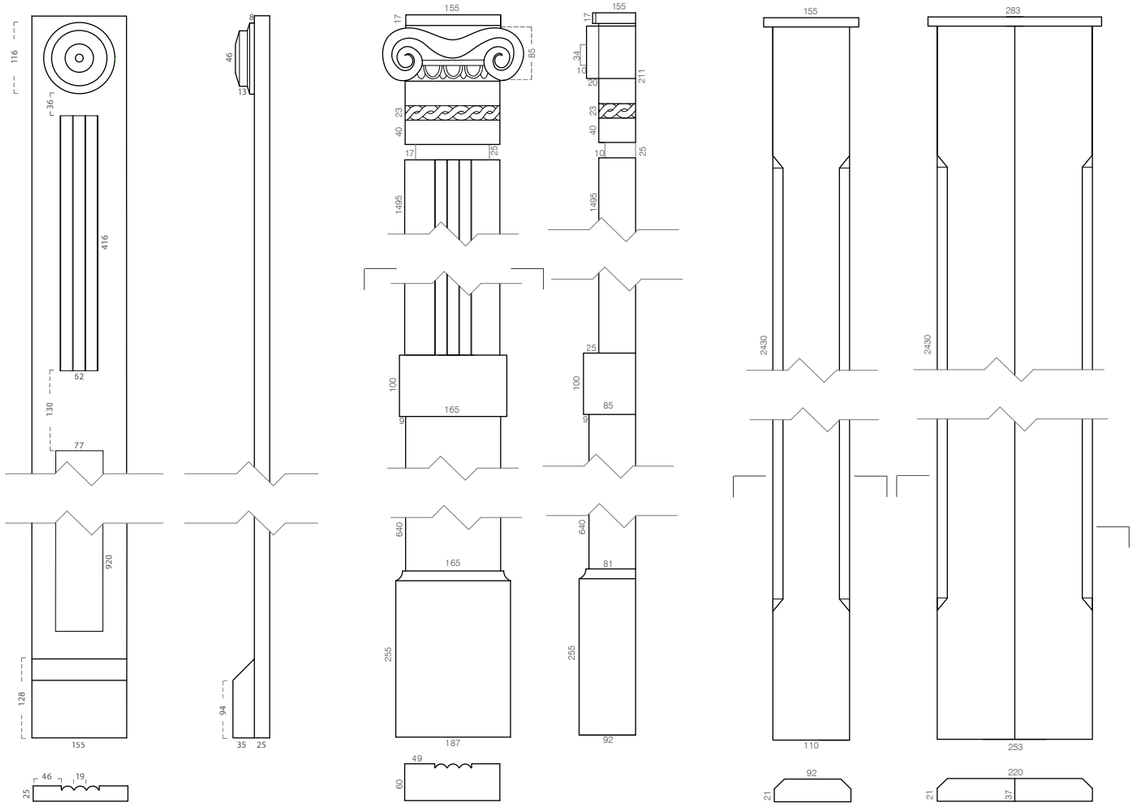

Pilaster ved vindu 2. etasje

M 1:10

Pilaster ved vindu og dør, Vest

Pilaster ved vindu og dør, Øst

0 0,1 0,2 0,5m

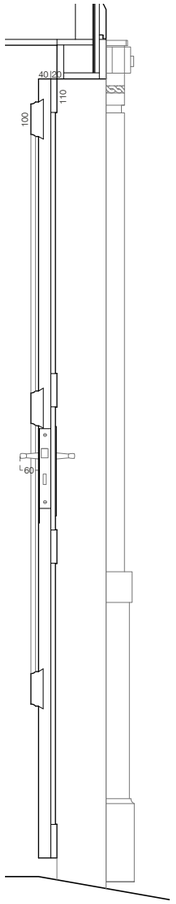

Snitt E-E. Vertikalsnitt port

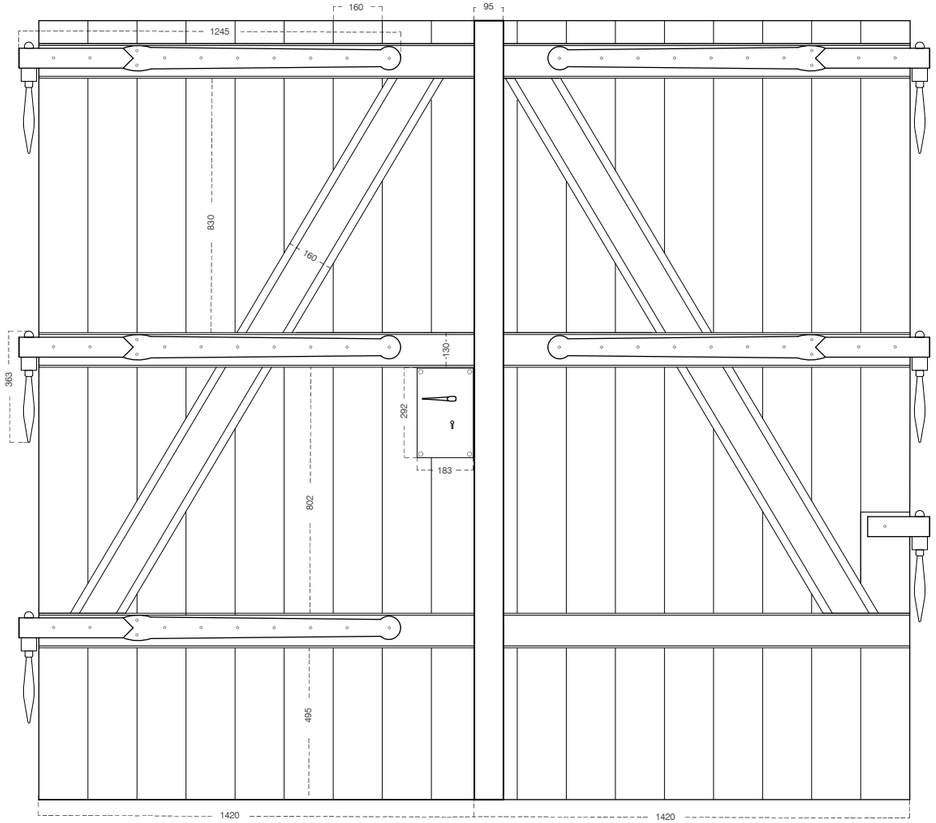

Oppriss port innside

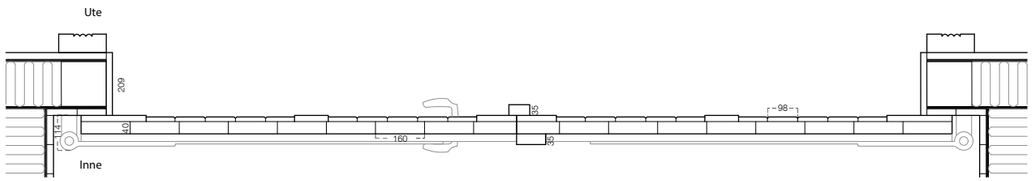

Snitt D-D. Horisontalsnitt port

M 1:20

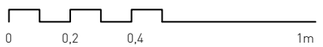

BYROM UTEROM GÅRDSROM

JUNE CHARLOTTE BECK & ØRJAN JONASSEN

BYROM UTEROM GÅRDSROM

June Charlotte Beck & Ørjan Jonassen

Adresse: Fjordgata 15
Nåværende bruk: Bolig og næring
Foreslått bruk: Bolig og næring

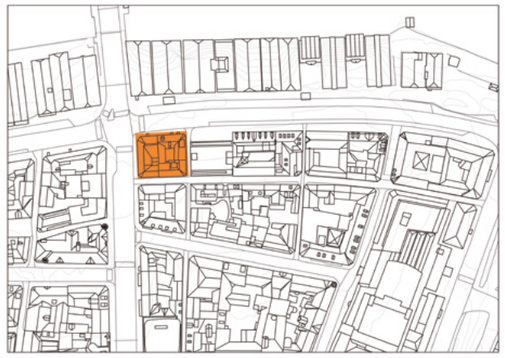

Som en del av studiet Transformasjon og Bygningsvern ved NTNU ble bygningene i Fjordgata 15 valgt ut som studieobjekt høsten 2017. Prosjektet inngår i Byantikvaren og Trondheims kommunes revitaliseringsprosjekt av Nerbyen i Trondheim. Vi har valgt å se på utarbeidelse av gårdsrom og har tatt for oss både Fjordgata 15 og Fjordgata 17.

Fjordgata 15 ble reist i 1844, hvor bygningen mot Fjordgata er oppført i laft og bygningen mot Brattørveita er oppført i bindingsverk. Eiendommen har i dag verneklasse C som betyr at kommunen skal se til at historiske, arkitektoniske eller annen kulturell verdi knyttet til byggverkets ytre skal så vidt det er mulig bli bevart ved endring, oppussing og rehabilitering.

Hovedfokuset er gårdsrommet som beriker hverdagen for byggets brukere, beboere og besøkende. I første etasje ut mot Brattørveita ligger spesialbutikkene Fru Andersens Ost & Oliven og Isaksens Fisk & Fyrverkeri. I første etasje mot Fjordgata holder bokkafeen Birkeland Bøker & Børst til. De store skyvedørene åpnes opp mot den frodige bakgården hvor kafeen gjester kan nyte en god bok og et måltid under svalgangen.

Gårdsrommet er soneinndelt og åpent for alle. Sporet etter den gamle grunnmuren lager et naturlig skille og rammer inn den grønne lungen som kan brukes til bakgårdssalg eller piknik. Familiene i andre etasje har en egen inngang hvor de fra svalgangen kan følge med på livet i gårdsrommet.

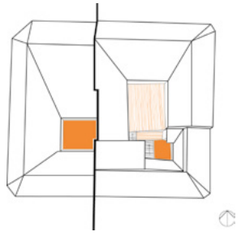

Dagens gårdsrom

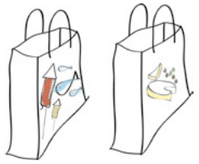

To spesialbutikker

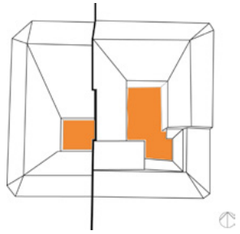

Tilbakeført gårdsom

To spisesteder

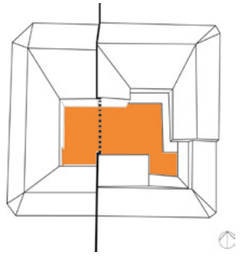

Felles gårdsrom

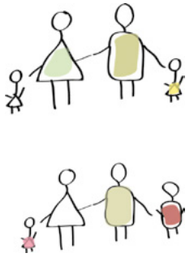

To familier

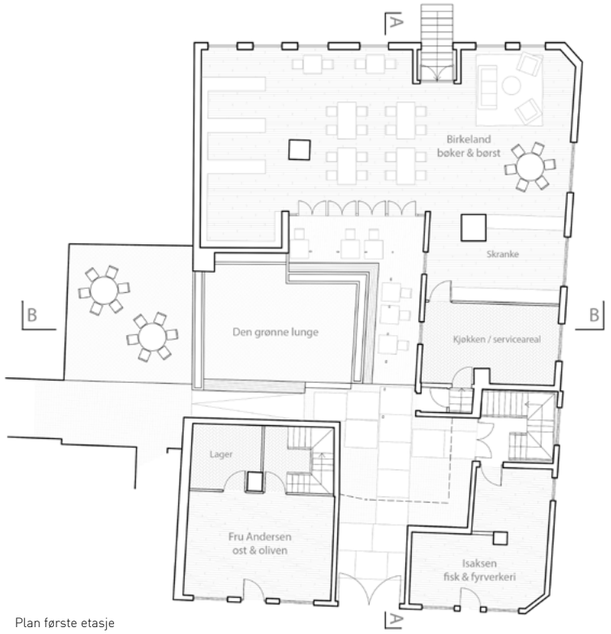

Plan første etasje

Plan andre etasje

Tilbakeført fasade mot Brattørveita

0 1 3 5 m

Snitt gårdsrom A-A

Snitt gårdsrom B-B

Illustrasjon fra gårdsrom sett fra sykkelparkering

TRONDHEIM VISITOR CENTER

MARIE K. RISAN, TUVA MARIE J. VERPE & HENRIETTE HØKSAAS DUE

TRONDHEIM VISITOR CENTER

Marie K. Risan, Tuva Marie J. Verpe & Henriette Høksaas Due
Adresse: Fjordgata 17
Nåværende bruk: hybler
Foreslått bruk: turistinformasjon

OM FJORDGATA 78

Bygget har en lang tradisjon som sete for familien Bachkes virksomheter, og har helt frem til nyere tid hatt utadrettet næring på hjørnet mellom Søndre gate og Brattørveita. Huset bærer preg av mange ombygginger, men har fortsatt flere spor etter tidligere tider. I dag er hele huset omgjort til studentboliger, med unntak av kjelleren som leies ut til en politisk organisasjon. Programmet, særlig i 1. etasje, fungerer dårlig i bymiljøet.

VÅRE INTENSJONER

Vi ønsker å fylle bygget med et innhold som tar den sentrale beliggenheten på alvor. 1. etasjen omgjøres til turistinformasjon - Trondheim visitor center. Et besøkssenter på dette hjørnet vil bidra til å vitalisere bydelen og ligger dessuten ideelt plassert i forhold til turisters bevegelsesmønster. Herfra kan det vises vei til veitemiljøet i Nerbyen og resten av Midtbyens historiske sentrum. Dette programmet vil dessuten kunne stimulere til samarbeid med den kaffeserverende naboen, Café Le Frerè. Hjørnet Søndre-Brattørveita kan fungere som både infosted og forlengelse av kafeen. Kanskje kan turister óg bli introdusert for norsk matpakkeskikk; den utvidede bakgården er i hvertfall åpen for medbrakt lunsjspising på dagtid.

I kjelleren etableres utsalg for lokale varer; både mat, håndverk og designprodukter. Dette knyttes opp mot besøkssenteret ved å gjenåpne den gamle trappeforbindelsen og etablere heis i den gamle safen. Separat inngang finnes også fra utsiden.

I 2.etasje og på loft legges det til rette for større boenheter, i alt 4 leiligheter. Dette skal sørge for mer langvarige boforhold, og forhåpentligvis sikre beboere som føler et større eierskap til veita. Her vil det være mulig å bo som familie. Barn kan trygt løpe ut i veita, når den stenges for biltrafikk. Bakgården, slått sammen med Fjordgata 15, kan bli et hyggelig samlingssted.

PRINSIPPER:

En portal til Trondheim og veita

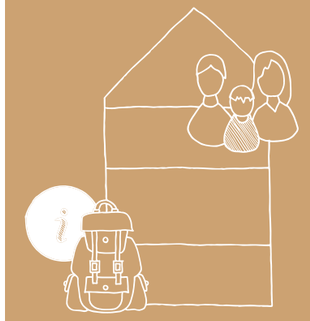

Programfordeling

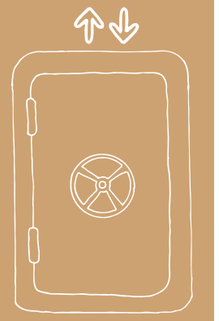

Ny bruk

Sammenslått gårdsrom

Fasade 1:200

0 1 2 5 m

Snittperspektiv 1:200

0 1 2 5 m

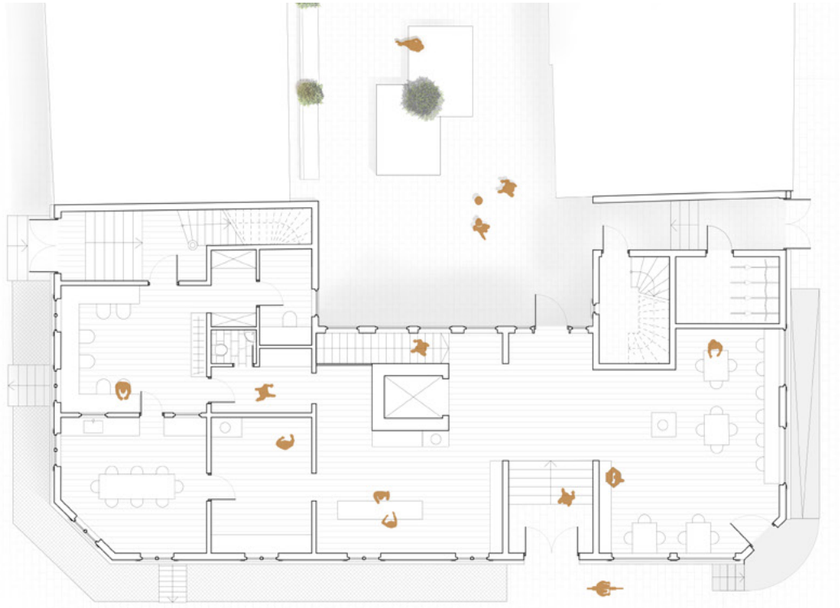

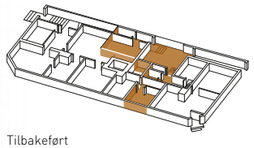

Tilbakeført

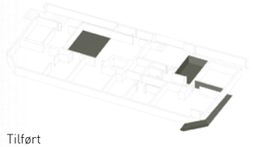

Tilført

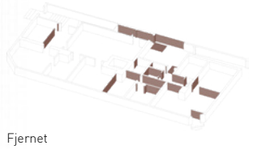

Fjernet

Plan 1. etg. 1:200

0 1 2 5 m

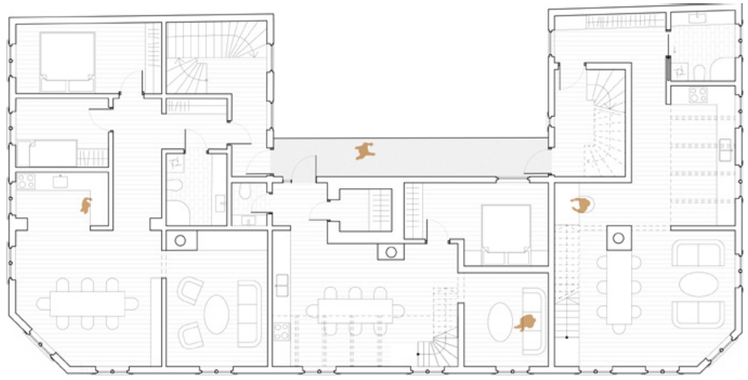

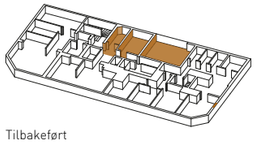

Tilbakeført

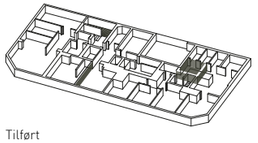

Tilført

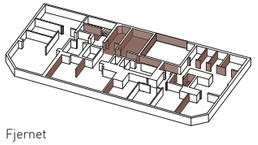

Fjernet

Plan 2. etg. 1:200

0 1 2 5 m

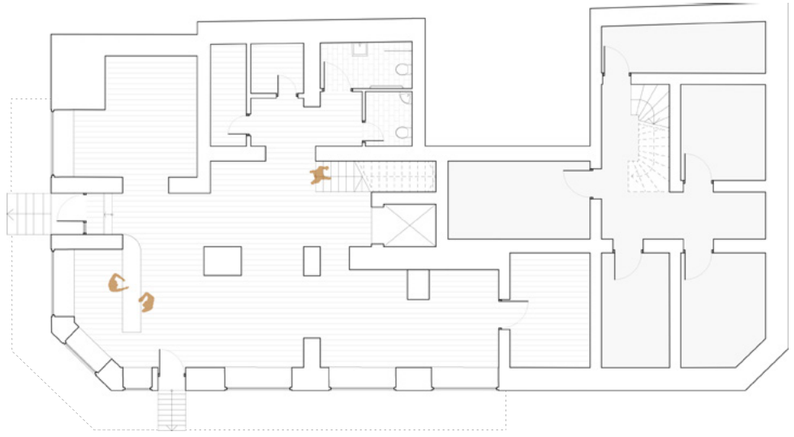

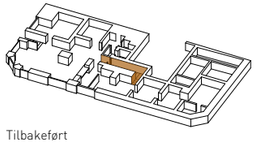

Tilbakeført

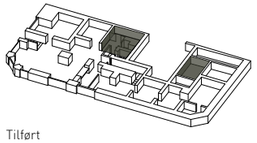

Tilført

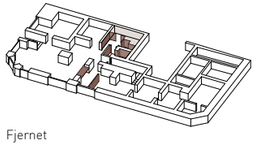

Fjernet

Plan kjeller 1:200

0 1 2 5 m

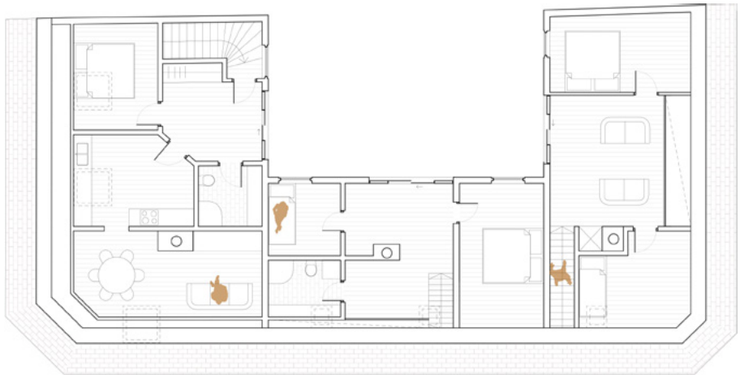

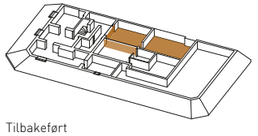

Tilbakeført

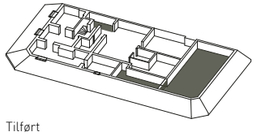

Tilført

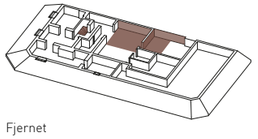

Fjernet

Plan 3. etg. 1:200

0 1 2 5 m

BJARNES BUKETTER OG BLOMSTER

INGRID LARSEN

Bjarnes buketter og blomster

Ingrid Larsen

Adresse: Fjordgata 17
Nåværende bruk: Bolig
Foreslått bruk: Næring/Bolig

Jeg lager en blomsterbutikk på hjørnet til Brattørveita. Jeg mener det er essensielt å få inn utadrettet næring i dette punktet for å gi området et mer inviterende preg.

Slik det er nå fremstår Brattørveita som en privat bakside. Etter mørkets frambrudd er det få som drister seg inn i vetia.

Jeg tar vare på elementene som er fra 1906. Jeg fjerner og oppgraderer de elementene som er tilført i senere tid. Mange av disse er i dag i svært dårlig stand. Særlig gjelder dette fasadene i bakgården.

Jeg rekonstruerer døra inn til portrommet som lå langs Søndre gate i 1906.

Selve portrommet får en estetikk som er fra nåtida. Siden brukene og behovene er annerledes i dette forslaget.

Jeg prøver å i utstrakt grad bruke naturlige og solide materialer, der jeg gjør noe nytt. Jeg har også et fokus på å bruke noen materialer som finnes i regionen. Disse er Oppdalsskifer og kløyvd spon fra Melhus.

Jeg mener det er viktig å bruke gode, holdbare materialer og løsninger når en gjør endringer.
Jeg har også fokusert på at en skal kunne se at materialene eldes.

Ved å rekonstruere åpningen i fasaden i Søndre gate vil det gi forbipasserende et gløtt inn og to muligheter til å stoppe opp.

Jeg mener at å lokalisere en blomsterbutikk i dette punktet vil være veldig gunstig for all foretningsvirksomhet i og rundt Brattørveita.

Jeg tror også detter er en aktivitet som i stor grad bare kommer til å ha positive konsekvenser for de som allerede bor i området.

Snitt illustrasjon, ikke i fastsatt målestokk

Port lukket

Åpen

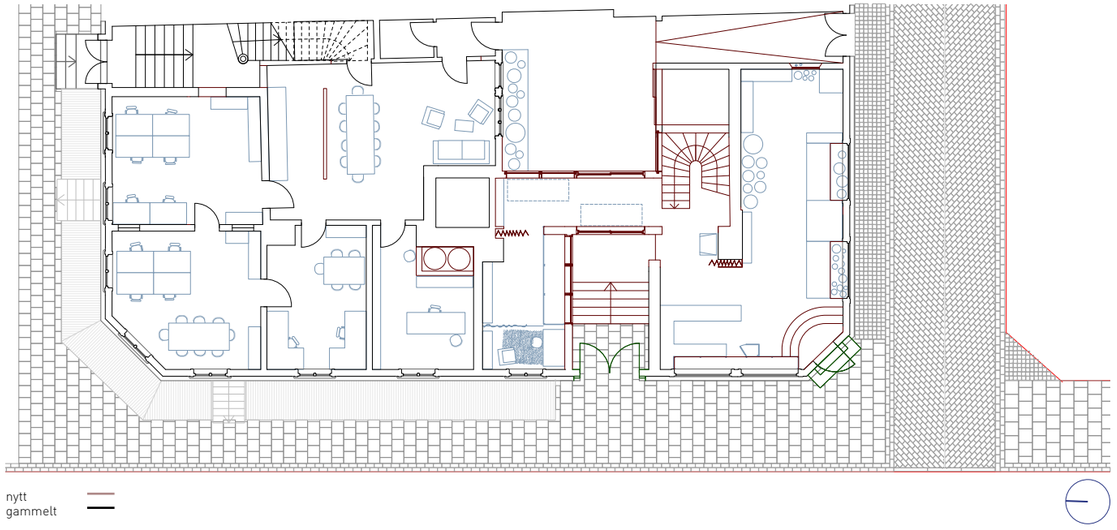

nytt
gammelt

plan 1.etg M=1:200

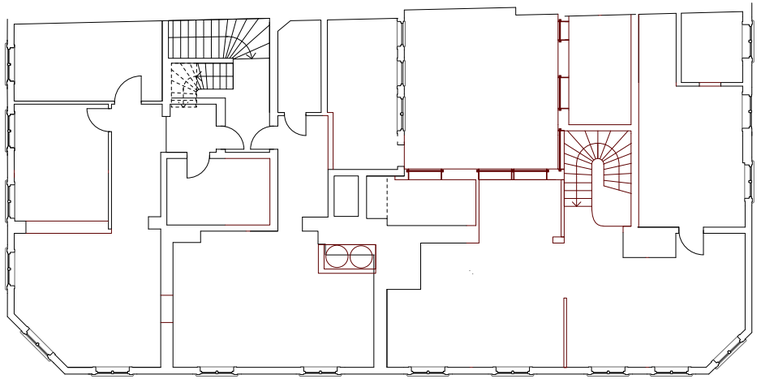

nytt
gammelt

plan 2.etg M=1:200

Snitt illustrasjon, ikke i fastsatt målestokk

Snitt C-D, M=1:100

Illustrasjon: julestemning i Brattørveita

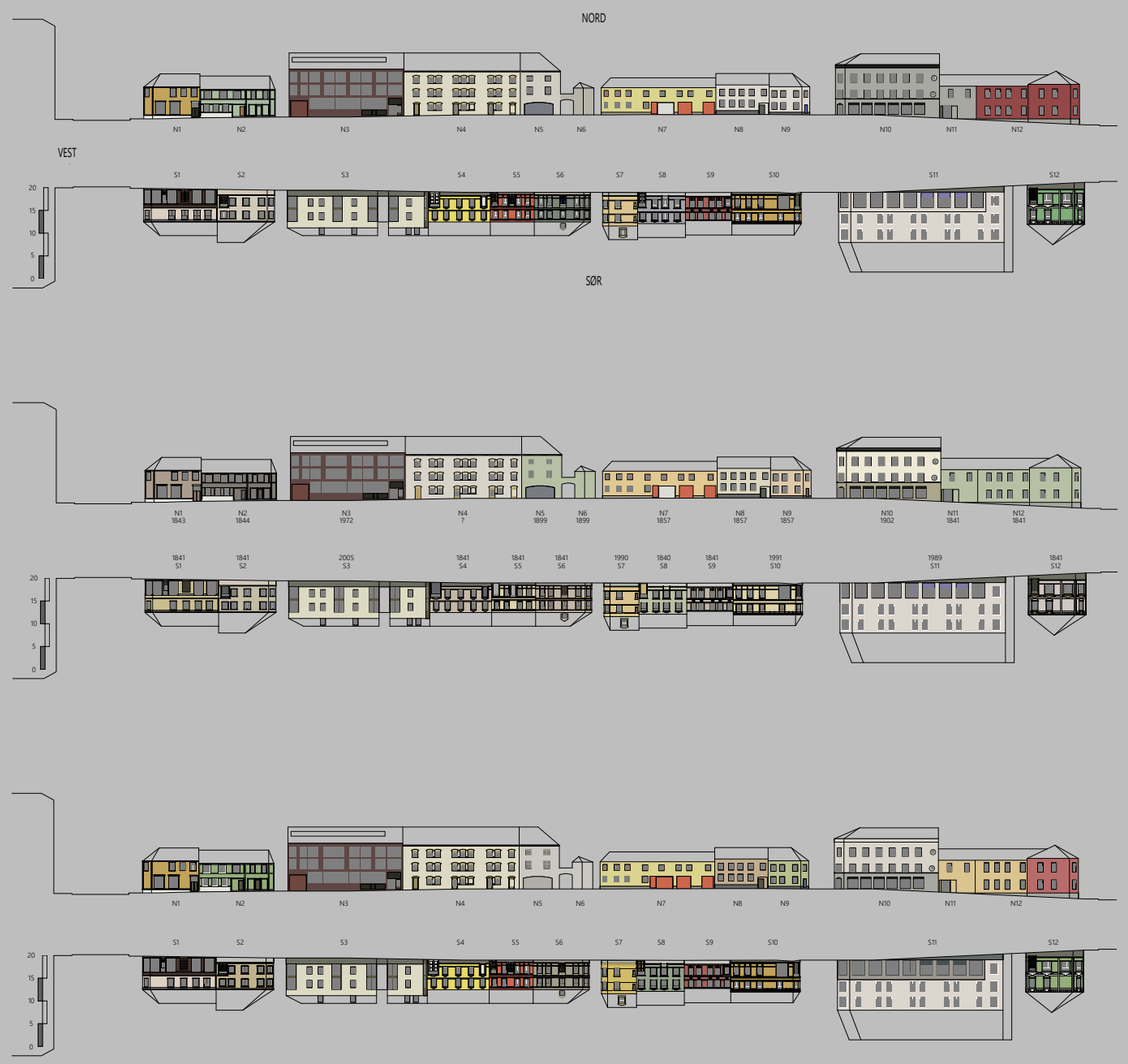

BRATTØRVEITA: FARGER & BYGNINGSVERN

ERIK FRYDENLUND HOFSBRO

BRATTØRVEITA: FARGER & BYGNINGSVERN

Erik Frydenlund Hofsbro

Adresse: Hele Brattørveita
Nåværende bruk: Veit
Foreslått bruk: Veit

I kurset Bygningsvern høsten 2017 var det et ønske om en stor bredde i student-prosjektenes tematikk og tilnærming, og det ble åpnet opp for å arbeide på tvers av fagfelt, med muligheten til å undersøke området i skjæringspunktet mellom farger og bygningsvern.

Med begrenset erfaring med farger, historisk fargesetting og hvordan farger som identitetsgiver for et område kan ivaretas, ble oppgaven en undersøkelse i hvordan ny fargesetting av Brattørveita kan gjøres med en mulig historisk forankring. Den endelige fargeplanens mål er å benytte seg av de historiske referansene og samtidig gi rom for en fortsatt utvikling av veitas karakter.

Brattørveita fremstår i dag som godt bevart og har en variert fargesetting, med rom for forbedring. Veitene i Trondheim stammer fra den gamle middelalderstrukturen fra før Cicignons byplan, og veitene som helhet er en viktig del av Trondheims identitet som by.
I "Midtbyveilederen" står det at i hensynssoner skal den kulturhistoriske verdifulle bebyggelsen og områdenes særpregede miljø søkes bevart. Å bevare Brattørveitas særpregede fargesetting er derfor av interesse, da den ligger under Midtbyens hensynssone. Fargene kan bevares gjennom vern og freding, men dette kan oppleves som en stor belastning og hinder for eierne, og en fargeplan eller veileder er derfor et godt alternativ.

For å forstå og kunne ivareta veitas egenart og karakter ble alle fargene registrert med en NCS-måler. Svakheten ved dette er at NCS-systemet kun består av 1950 farger, og måleren foreslår kun nærmeste fargeverdi. Dette kan derfor føre til avvik og forskjeller mellom målt og faktisk farge. Alle fasadene i veita ble fotografert og det ble laget fasadetegninger på grunnlag av bilder og eksisterende oppmålingstegninger fra tidligere i kurset.
For å kune danne et bilde og

forståelse av hvordan veita er i dag er fargene analysert ved hjelp av NCS-fargesirkel og trekant for å avdekke tendenser og typiske trekk for fargebruken i veita som det ikke er lett å oppdage med det blotte øye.

For Trondheim er det laget en "Trondheimspalett" som viser hvilke farger som er mest utbredt og typiske for byen. Denne ble lagt til grunn for å avdekke avvik med mulighet for forbedring og avgrensning for nye farger i veita.

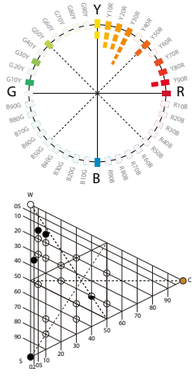

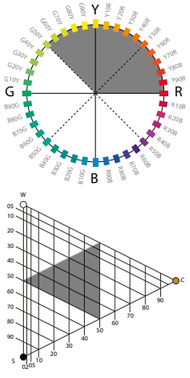

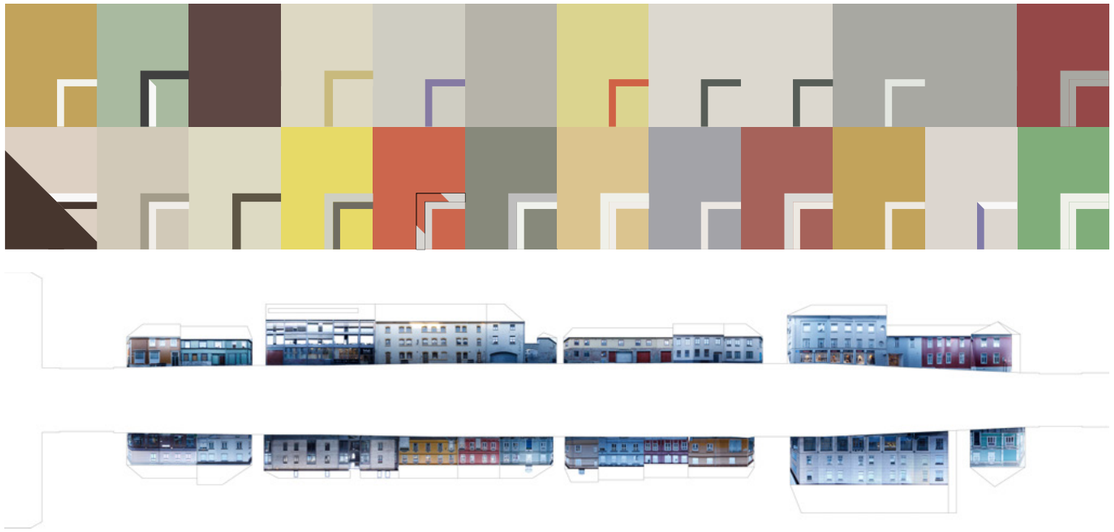

I arbeidet med å finne en metode for hvilke fasader som burde endres, og hva som skulle være styrende for den nye fargesettingen, ble det på bakgrunn av dagens fasadefarge, stilart og eventuelt dokumenterte historie foreslått følgende tiltak:

1) Fargen er i tråd med Trondheimspaletten og er med på å gi veita liv og karakter. Fargen trenger ikke endres.
2) Fargen avviker noe fra Trondheimspaletten, men blir ansett som karaktergivende for veita og trenger kun justering.
3) Fasadefargen avviker fra Trondheimspaletten, og bygningen har belegg for å få en historisk "riktig" fargesetting.
4) Bygningen har dokumenterte eksempler på tidligere farger, som kan vurderes tilbakeført.
5) Fargen avviker ikke fra Trondheimspaletten, men vurderes endret for å skape en bedre dynamikk, og styrke den rådende fargebruken i veita.

Ett av de husene med en klar dokumentert historie var Brattørveita 13A, hvor det det tidligere i kurset ble gjort fargetrapper på fasaden, geriker, dør, port og vindu. Dette ga et grunnlag for å kunne tilbakeføre til tidligere farger hvis dette var hensiktsmessig med tanke på veitas helhetlige fargepalett.

De to fasadene til høyre viser hvordan de tidligere fargesettingene kan ha sett ut. Det nederste eksempelet er fra ett av de eldste lagene som ble avdekket.

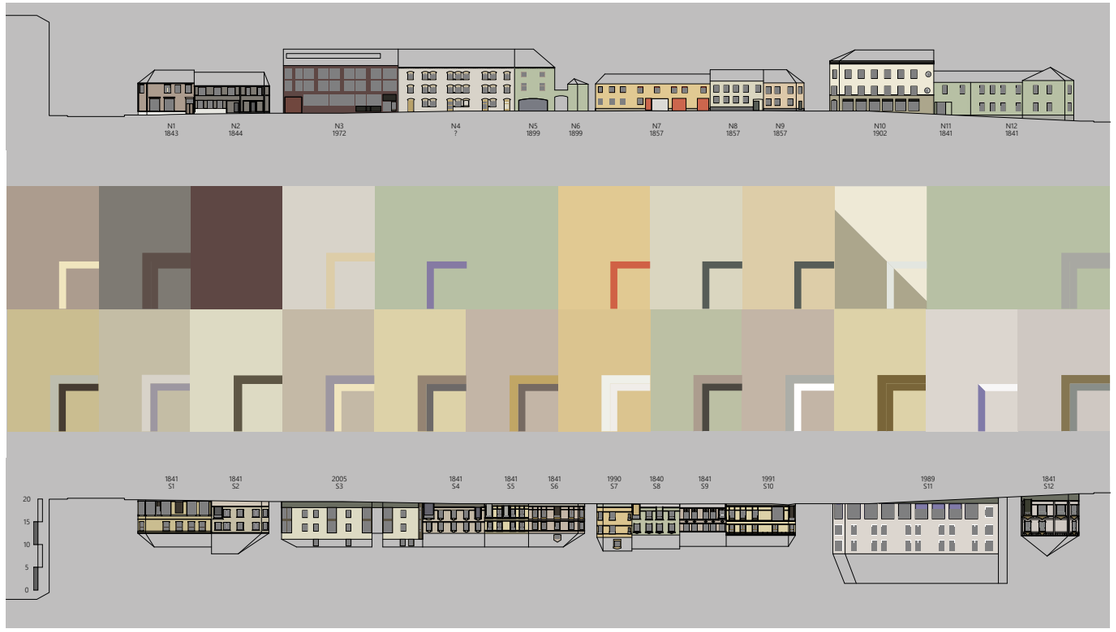

Som inspirasjon for en potensiell fargesetting av trefasadene ble det benyttet typiske fargeeksempler tilknyttet ulike stilarter fra boken "Gamle Trehus." Fasader med behov for fargeendring og som kunne sies å ha en fremtrende stil fikk nye farger som enten var direkte hentet fra, inspirert av eller modifiserte utgaver av eksemplene fra stilartene i boken.

For murhusene ble det brukt farger fra Byantikvaren i Oslo sin veileder "Fargesetting på 1800-talls murgårder i Christiania."

Fasader uten fysisk eller historisk grunnlag for endring er beholdt i sin nåværende stand eller er blitt endret til en farge som forsterker veitas karakter og som er i tråd med Trondheimspaletten.

Andre mindre endringer som er foreslått utenom å endre selve fasadefargen er å tilføre nye farger til vindu og gerikter for å motvirke forflatning av fasaden. Flere av bygningene har fått tilført ornamentikk og annen snekkerglede i løpet av sin levetid, og dette har ikke alltid blitt gjort i tråd med fasadens opprinnelige stil.

Derfor har det på bakgrunn av historiske fargesettingstendenser og stilen til fasaden eller bygningselementet blitt tilført farger som er basert på historiske "normer" for en typisk fargesetting.

Slike "normer" er også benyttet der hvor det f.eks. er næring i første etasjen, og det er en historisk forankring i å ha en mørkere farge på sokkelen hvis denne er fremhevet som form.En slik adapsjon av farger og fargesettingsmetoder er lettere å forsvare hvis bygningen har en sterk og reel forbindelse med stilarten det hentes inspirasjon fra.

Friksjonen oppstår i det det gamle og "autentiske" hus møter bygninger som kun er en imitasjon av tidligere hus eller stilarter. I veita finnes bygninger som opprinnelig er gamle, men som i nyere tid har gjennomgått vesentlige fasadeendringer og "forfalskninger." Det er også nybygg som imiterer nabobygninger, og som kler seg i en detaljering som er utypisk og ukjent for vår tid.

Er det likevel riktig å la seg inspirere av historiske fargeeksempler, hvis helheten vil fremstå som korrekt og autentisk? En ny fargesetting i denne konteksten er som en reaksjon på bygningenes tilstand. Hadde både bygningen og fargesettingen vært ny, med et formål om å fremstå som gammelt og autentisk, ville det vært en konstruksjon, en løgn fremfor en "halvsannhet."

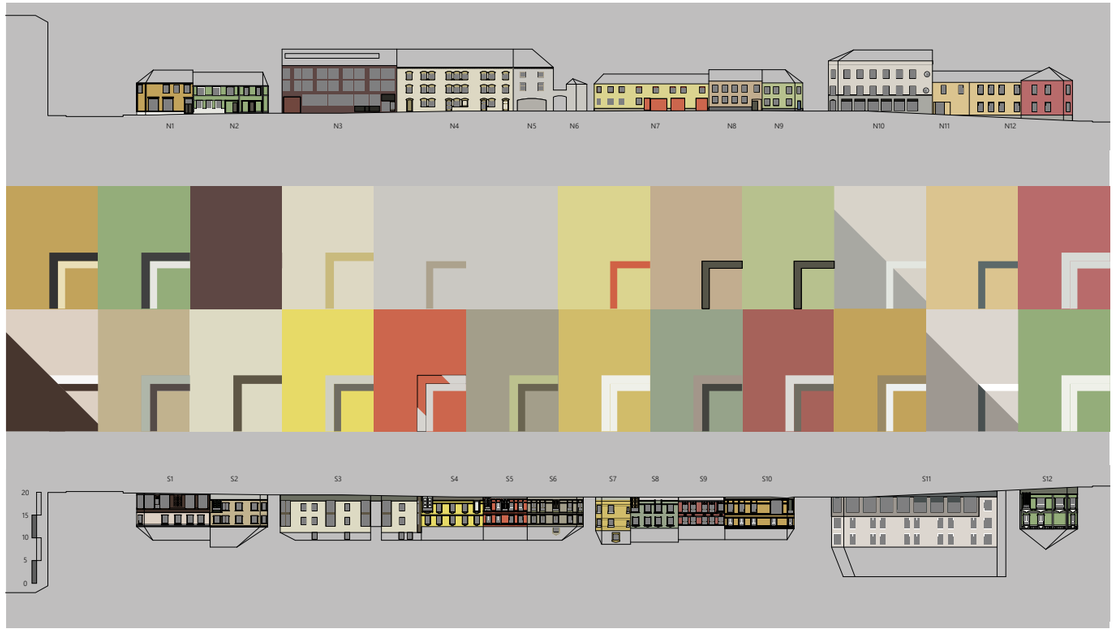

En reel historisk tilbakeføring av fargesettingen i et område kan være problematisk å gjennomføre i praksis, da både fargeutvalget og fargebruken har forandret seg mye i løpet av de siste hundre årene. Fargene som typisk var brukt frem mot 1900-tallet var betydelig lysere og mindre mettet enn dagens farger, noe som kan føre til en uheldig kontrast hvis de uten forbehold gjeninnføres i dagens mer fargemettede miljø.

Mengden arbeid som kreves for å med sikkerhet kunne påvise en faktisk fargebruk er også både tidkrevende og forutsetter personer med god erfaring og kompetanse.

Når det kommer til endring av fasadefargen er det hvilken malingstype som benyttes som har størst betydning for den fysiske eller konstruktive påvirkningen på bygningen.

Hvis overgangen fra linolje til syntetisk maling er gjennomført er på mange måter "skaden allerede skjedd." Hvis det i fortsettelsen benyttes en syntetisk maling, men med en historisk inspirert fargesetting som er med på å fremheve fasadens komposisjon og opprinnelige intensjon, er det betimelig å stille spørsmålet om det "er mulig å trå feil. Ved å la seg inspirere av typisk historisk brukte farger i en ny men reversibel fargesetting, som inngår i et eksisterende kontinuerlig vedlikeholdsbehov, skapes det en fasade med en fargesetting som er i en "tilstand som aldri kan ha eksistert i et gitt øyeblikk", men hvor fargene er i tråd med de intensjonene og tendensene en finner innenfor stilartens fargesetting.

I sin helhet er en "konstruert historisk fargesetting" det mest effektive og skånsomme inngrepet som kan gjøres for å forsterker den historiske referansen hos en bygning som allerede er malt med syntetisk maling og som fraviker fra den tradisjonelle typiske fargesettingen.

Fargesetting med fokus på en mulig historisk forankring blir i det store og hele et spørsmål om hva som blir ansett å være av verdi, hvordan en behandler nytt og gammelt og autensiteten bak fargevalget. Det å imitere eller la seg inspirere av tidligere fargebruk i en ny fargesetting vil kunne leses som "falskt", da en rådende tendens i bygningsvern er at det endringer skal være lesbare og synlige (autentisk.) Spørsmålet denne oppgaven stiller er om dette også gjelder for fargeendringer i form av et reversibelt og temporært inngrep i fasaden.

Veitene, en viktig del av Trondheims historiske bebyggelse, har i mange år blitt neglisjert og preges i dag av lite vedlikehold, lukkede fasader og tomme lokaler. Høsten 2017 har studenter ved NTNU fulgt et todelt undervisningsopplegg hvor målet har vært å undersøke, dokumentere og deretter utvikle deler av bebyggelsen i Brattørveita i Trondheim, med et ønske om å vitalisere Nerbyen generelt og veita spesielt. Kurset er et samarbeid med Byantikvaren i Trondheim og deres prosjekt, *Vitalisering av veiter og gårdsrom.*

Kurset *Bygningsdokumentasjon og -analyse* ble fulgt av studenter fra både kulturminneforvaltning og arkitektur. Resultatet ble rapporter med historisk og teknisk dokumentasjon av seks forskjellige eiendommer i Brattørveita. Rapportene ga grunnlag for kurset *Bygningsvern og transformasjon* hvor arkitektstudentene jobbet videre og utviklet egne prosjekter på de ulike tomtene. Boka dokumenterer resultater fra begge kurs.

ISBN 978-82-7551-210-7

Institutt for arkitektur og teknologi
Fakultet for arkitektur og design

NTNU